

Επιμέλεια:

Χρυσafώ Σπ. Τσούκα
Αναπλ. Καθηγήτρια Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ

Οικογενειακό Διεθνές Δίκαιο

Συγγραφείς:

Ν. Γεωργουλέας, Δικηγόρος, ΔΜΣ
Ε. Κανελλοπούλου, Δικηγόρος, ΔΜΣ
Τ. Κορκά, Νομικός, ΔΜΣ
Αιμ. Κορωναίος, Δικηγόρος, ΔΜΣ, LLΜ
Αικ. Κρεούζη, Δικηγόρος, ΔΜΣ
Ε. Μουσταίρα, Καθηγήτρια Νομικής ΕΚΠΑ
Σπ. Ορφανός, Δικηγόρος, ΔΜΣ
Μ. Σοφού, Πρωτοδίκης
Γ. Σωμαράκης, Δικηγόρος, ΔΝ
Μ. Σωτηροπούλου, Δικηγόρος, ΔΝ
Χρ. Τσούκα, Αναπλ. Καθηγήτρια Νομικής ΕΚΠΑ
Μ. Ψάρρα, Δικηγόρος, ΔΜΣ

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Οικογενειακό Διεθνές Δίκαιο
Επιμέλεια: Χρυσαφώ Σπ. Τσούκα

ISBN 978-960-562-564-1

Σύμφωνα με το Ν. 2121/93 για την Πνευματική Ιδιοκτησία απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου, η αποθήκευσή του σε βάση δεδομένων, η αναμετάδοσή του σε ηλεκτρονική ή οποιαδήποτε άλλη μορφή και η φωτοανατύπωσή του με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη.

ΔΗΛΩΣΗ ΕΚΔΟΤΙΚΟΥ ΟΙΚΟΥ

Το περιεχόμενο του παρόντος έργου έχει τύχει επιμελούς και αναλυτικής επιστημονικής επεξεργασίας. Ο εκδοτικός οίκος και οι συντάκτες δεν παρέχουν διά του παρόντος νομικές συμβουλές ή παρεμφερείς συμβουλευτικές υπηρεσίες, ουδεμία δε ευθύνη φέρουν για τυχόν ζημία τρίτου λόγω ενέργειας ή παράλειψης που βασίστηκε εν όλω ή εν μέρει στο περιεχόμενο του παρόντος έργου.

Art Director:	Γιάννης Μαμαλούκος
Υπεύθυνος Παραγωγής:	Ανδρέας Μενούνος
Φωτοστοιχειοθεσία:	Θεώνη Χαραλαμπίκη
Παραγωγή:	NB Production AM060616M23

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Μαυρομυιάλη 23, 106 80 Αθήνα
Τηλ.: 210 3678 800 • Fax: 210 3678 819
<http://www.nb.org> • e-mail: info@nb.org
Αθήνα: Μαυρομυιάλη 2, 106 79 • Τηλ.: 210 3607 521
Πειραιάς: Φίλωνος 107-109, 185 36 • Τηλ.: 210 4184 212
Πάτρα: Κανάρη 15, 262 22 • Τηλ.: 2610 361 600
Θεσ/νίκη: Φράγκων 1, 546 26 • Τηλ.: 2310 532 134

Επιμέλεια:
Χρυσάφω Σπ. Τσοούκα, Αναπλ. Καθηγήτρια Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ

Οικογενειακό Διεθνές Δίκαιο

Συγγραφείς:

Ν. Γεωργουλέας, Δικηγόρος, ΔΜΣ | Ε. Κανελλοπούλου, Δικηγόρος, ΔΜΣ
Τ. Κορκά, Νομικός, ΔΜΣ | Αιμ. Κορωναίος, Δικηγόρος, ΔΜΣ, LLΜ
Αικ. Κρεούζη, Δικηγόρος, ΔΜΣ | Ε. Μουσταΐρα, Καθηγήτρια Νομικής ΕΚΠΑ
Σπ. Ορφανός, Δικηγόρος, ΔΜΣ | Μ. Σοφού, Πρωτοδίκης, ΔΜΣ
Γ. Σωμαράκης, Δικηγόρος, ΔΝ | Μ. Σωτηροπούλου, Δικηγόρος, ΔΝ
Χρ. Τσοούκα, Αναπλ. Καθηγήτρια Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ | Μ. Ψάρρα, Δικηγόρος, ΔΜΣ

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Private International Family Law

Editing: **Chrysafo Tsouka**

Associate Professor – Faculty of Law, University of Athens

Abstract: This edition focuses on the international dimensions of family law, which is now shaped not only by Greek private international law rules, but also by several EU Regulations and International Conventions. It includes an analysis of issues pertaining, among other topics, to marriage, registered partnerships, divorce, personal relationships of spouses, matrimonial property regimes, maintenance obligations, parent-child relationships, international child abduction, adoption and civil status, with an emphasis on their international dimension, as regards both the applicable law and the international aspects of procedural law.

ISBN 978-960-562-564-1

COPYRIGHT

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, without the prior permission of NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A., or as expressly permitted by law or under the terms agreed with the appropriate reprographic rights organisation. Enquiries concerning reproduction which may not be covered by the above should be addressed to NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. at the address below.

DISCLAIMER

The content of this work is intended for information purposes only and should not be treated as legal advice. The publication is necessarily of a general nature; NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. makes no claim as to the comprehensiveness or accuracy of the information provided; Information is not offered for the purpose of providing individualized legal advice. Professional advice should therefore be sought before any action is undertaken based on this publication. Use of this work does not create an attorney-client or any other relationship between the user and NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. or the legal professionals contributing to this publication.

NOMIKI BIBLIOTHIKI

23, Mavromichali Str., 106 80 Athens Greece
Tel.: +30 210 3678 800 • Fax: +30 210 3678 819
<http://www.nb.org> • e-mail: info@nb.org

member of Europe's 500
dynamic entrepreneurs

Committed to excellence

© 2016, NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A.

Επιστημονική επιμέλεια: Χρυσafώ Σπ. Τσούκα, Αναπλ. Καθηγήτρια Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ

Συνεργάτες καθ' ύλην:

Μελέτες

- Νικόλαος Γ. Γεωργουλέας [9] Διεθνής απαγωγή παιδιών
- Ευγενία Π. Κανελλοπούλου [8] Σχέσεις γονέων και τέκνων
- Τόνια Δ. Κορκά [3] Εξελίξεις στο πεδίο του Οικογενειακού Δικαίου - Ο θεσμός της παρένθετης μητρότητας
- Αιμίλιος Αιμ. Κορωναίος [11] Υιοθεσία
- Αικατερίνη Χρ. Κρεούζη [2] Ενωσιακό Δίκαιο - Η παρέμβαση του Ενωσιακού Νομοθέτη στο χώρο του οικογενειακού και κληρονομικού διεθνούς δικαίου και του δικαίου προσωπικής κατάστασης - Αρμοδιότητα, νομική βάση και διαδικασίες θέσπισης των νομικών πράξεων
- Ελίνα Ν. Μουσταΐρα [7] Καν 4/2009 για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και τη συνεργασία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής
- Σπυρίδων Αν. Ορφανός [6] Περιουσιακές σχέσεις των συζύγων
- Μαγδαληνή Μ. Σοφού [10] Διαζύγιο
- Γιάννης Κ. Σωμαράκης [1] Η μεθοδολογική ταυτότητα του σύγχρονου οικογενειακού διεθνούς δικαίου – ειδικότερα περί της μεθόδου της αναγνωρίσεως
- Μαρία Χαρ. Σωτηροπούλου [5] Προσωπικές σχέσεις των συζύγων
- Χρυσafώ Σπ. Τσούκα [1] Η μεθοδολογική ταυτότητα του σύγχρονου οικογενειακού διεθνούς δικαίου – ειδικότερα περί της μεθόδου της αναγνωρίσεως, [12] Η προσωπική κατάσταση ως αντικείμενο διεθνούς ρυθμίσεως
- Μαρία Χαρ. Ψάρρα [4A] Γάμος, [4B] Σύμφωνο συμβίωσης

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

1. Η αύξηση της κινητικότητας των προσώπων σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο έχει ως αποτέλεσμα τον πολλαπλασιασμό των οικογενειακών σχέσεων με στοιχεία αλλοδαπότητας. Κατά συνέπεια, είναι επιτακτική η ανάγκη προσδιορισμού και μελέτης του νομικού καθεστώτος των σχέσεων αυτών. Το ίδιο αυτό στοιχείο αποτελεί, άλλωστε, και τη δικαιολογητική βάση της προσπάθειας διαμορφώσεως και υιοθετήσεως ομοιόμορφων λύσεων που θα διασφαλίζουν ότι η ρύθμιση των εν λόγω σχέσεων θα είναι η ίδια, όποιο κι αν είναι το *forum*, ενώπιον του οποίου ανακύπτουν σχετικά ζητήματα. Πράγματι, κατά τα τελευταία χρόνια παρατηρείται αύξηση των λύσεων του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου που θεσπίζονται από τον ενωσιακό νομοθέτη, κυρίως όσον αφορά τις σχέσεις του οικογενειακού δικαίου. Οι λύσεις αυτές προστίθενται στους κανόνες που έχουν θεσπισθεί από το διεθνή νομοθέτη, ενώ, προκειμένου για ορισμένα ζητήματα, εξακολουθούν να εφαρμόζονται οι εθνικοί κανόνες δικαίου. Δεν θα πρέπει, εξάλλου, να παραβλέψει κανείς την σημασία που έχει, όσον αφορά (και) το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο και ιδιαίτερα τις οικογενειακές σχέσεις, η διεθνής προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η κατά τα ανωτέρω συνύπαρξη δικαιοσύνης λύσεων διαφορετικής κανονιστικής προελεύσεως προσδίδει ιδιαίτερη χρησιμότητα στην συνολική παρουσίαση των επί μέρους πτυχών του οικογενειακού διεθνούς δικαίου. Η διαπίστωση αυτή αποτελεί τη βάση της παρούσας συλλογικής εργασίας.

2. Στο πλαίσιο του παρόντος Τόμου εξετάζονται ο γάμος, το σύμφωνο συμβιώσεως, το διαζύγιο, οι προσωπικές και περιουσιακές σχέσεις των συζύγων, οι σχέσεις γονέων και τέκνων, οι διατροφές, το διαζύγιο, η διεθνής απαγωγή παιδιών, η υιοθεσία και η προσωπική κατάσταση. Θα πρέπει δε να επισημανθεί ότι αντικείμενο μελέτης αποτελούν τόσο τα θέματα του εφαρμοστέου δικαίου όσο και τα ζητήματα του δικονομικού διεθνούς δικαίου, δηλαδή η διεθνής δικαιοδοσία και η αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων στους αντίστοιχους τομείς. Βεβαίως, η αναφορά στα ζητήματα που ανακύπτουν ως προς την ρύθμιση των παραπάνω σχέσεων δεν μπορεί να είναι εξαντλητική. Παρ' όλ' αυτά, η σχετική μελέτη παραμένει χρήσιμη, καθώς επιτρέπει να έχει κανείς συνολική εικόνα της ρυθμίσεως των οικογενειακών σχέσεων με στοιχεία αλλοδαπότητας, λαμβανομένου, άλλωστε, υπόψη ότι οι σχέσεις αυτές διαπλέκονται μεταξύ τους.

3. Εκτός των ανωτέρω στο πλαίσιο της παρούσας εκδόσεως γίνεται επίσης αναφορά στις ρυθμίσεις του ενωσιακού δικαίου που αποτελούν τη νομική βάση της παρεμβάσεως του νομοθέτη της Ευρωπαϊκής Ενώσεως στον τομέα του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου. Όπως αναφέρθηκε ήδη και θα διαπιστώσει ο αναγνώστης του παρόντος έργου, ένα σημαντικό τμήμα των κανόνων του οικογενειακού διεθνούς δικαίου της Ελλάδος (όπως και των λοιπών Κρατών μελών της Ε.Ε.) έχει την προέλευσή του στο ευρωπαϊκό δίκαιο. Η ενωσιακή προέλευση των λύσεων αυτών είναι καθοριστική της ιδιομορφίας τους: το γεγονός ότι στο πλαίσιο αυτό προέχει η υιοθέτηση ενιαίων κανόνων ιδιωτικού διεθνούς δικαίου που θα διασφαλίζουν τη βεβαιότητα δικαίου και, ως εκ τούτου, την ελεύθερη κυκλοφο-

ρία των προσώπων, είναι καθοριστικό της υιοθετήσεως, όσον αφορά το εφαρμοστέο δίκαιο, διμερών κανόνων συγκρούσεως και όχι άλλων μεθοδολογικών κατασκευών, των οποίων το ενοποιητικό αποτέλεσμα δεν είναι δεδομένο.

4. Εκτός, όμως, από τις λύσεις του θετικού δικαίου, κρίθηκε σκόπιμο να γίνει αναφορά και στην σημασία, ως προς το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο, των εξελίξεων που παρατηρούνται, κατά τα τελευταία χρόνια, στο πεδίο του ουσιαστικού οικογενειακού δικαίου, με την «εμφάνιση» (και την ρύθμιση) νέων θεσμών, όπως είναι ο θεσμός της παρένθετης μητρότητας. Η αναφορά αυτή είναι χρήσιμη, όχι μόνον διότι, για τα προβλήματα που εμφανίζονται στο πεδίο του ουσιαστικού δικαίου, θα πρέπει να αναζητείται λύση και στο πλαίσιο του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου. Πέραν τούτου και κυρίως, στην περίπτωση καινοφανών θεσμών, οι οποίοι είτε δεν είναι γνωστοί στο σύνολο των υφιστάμενων εννόμων τάξεων είτε ρυθμίζονται κατά τρόπο πολύ διαφορετικό στα διάφορα δικαιοσύστηματα, ως προς τις σχέσεις με στοιχεία αλλοδαπότητας ανακύπτουν ιδιαίτερα προβλήματα. Πρόκειται, ακριβέστερα, για προβλήματα σχετικά με την τύχη των δημιουργούμενων σχέσεων στο πλαίσιο των εννόμων τάξεων με τις οποίες συνδέονται τα πρόσωπα που μετέχουν των σχέσεων αυτών. Έτσι, στην περίπτωση χρήσεως της παρένθετης μητρότητας, ενός θεσμού που είναι άγνωστος στην πλειοψηφία των εθνικών δικαιοσύστημάτων, υπάρχει ο κίνδυνος, το παιδί που γεννιέται κατ' αυτόν τον τρόπο, να βρεθεί χωρίς γονείς, υπό νομική έννοια. Αναζητούνται, ως εκ τούτου, τρόποι αντιμετώπισης ανάλογων δυσμενών καταστάσεων, οι οποίες οφείλονται ακριβώς στην έλλειψη συντονισμού των διαφόρων δικαίων. Η αναζήτηση αυτή παρουσιάζει ενδιαφέρον τόσο ως προς το θετικό δίκαιο όσο και ως προς τη γενική θεωρία του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου.

5. Η προηγηθείσα παρατήρηση περί της επικρατήσεως στο πεδίο του οικογενειακού διεθνούς δικαίου της Ευρωπαϊκής Ενώσεως της μεθόδου των διμερών κανόνων συγκρούσεως δεν καθιστά, πάντως, περιττή την αναφορά στην μεθοδολογική ταυτότητα της ρυθμίσεως διεθνών οικογενειακών σχέσεων και στον προβληματισμό ως προς το δέοντα τρόπο κανονιστικής προσεγγίσεως αυτών. Και τούτο όχι μόνον διότι οι σχετικοί κανόνες του ενωσιακού δικαίου δεν εξαντλούν τις λύσεις του οικογενειακού διεθνούς δικαίου. Εκτός αυτού, θα πρέπει να ληφθεί ακόμη υπόψη η συνεχιζόμενη διεθνής συζήτηση σχετικά με την μέθοδο που θα πρέπει να εφαρμοσθεί, όσον αφορά την ρύθμιση ορισμένων, τουλάχιστον, σχέσεων του οικογενειακού δικαίου. Κύριο αντικείμενο της συζητήσεως αυτής είναι η μέθοδος της αναγνωρίσεως. Εάν θεωρήθηκε σκόπιμο να γίνει μνεία του σχετικού προβληματισμού και όχι μόνον όσων ισχύουν ήδη στο πεδίο του θετικού δικαίου, αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η συγκεκριμένη μέθοδος απασχολεί και τον νομοθέτη. Δεν μπορεί, πράγματι, να παραβλέψει κανείς το γεγονός ότι η μέθοδος της αναγνωρίσεως, η οποία έχει υιοθετηθεί στο πλαίσιο ορισμένων εθνικών κωδικοποιήσεων ή ορισμένων διεθνών Συμβάσεων (που όμως δεν εφαρμόζονται ακόμη), τυγχάνει επίσης της στηρίξεως της νομολογίας των διεθνών δικαστηρίων, ενώ, όπως φαίνεται, και ο ενωσιακός νομοθέτης προβληματίζεται ως προς την σκοπιμότητα εφαρμογής της σε ορισμένες περιπτώσεις.

6. Ο προβληματισμός αυτός είναι στην πραγματικότητα έκφανση του δυναμικού χαρακτήρα του συγχρόνου οικογενειακού διεθνούς δικαίου, πράγμα που διαφαίνεται στις

αναπτύξεις που ακολουθούν. Στα στοιχεία που εκτίθενται στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να προστεθεί ένα ακόμη, πρόσφατο, δεδομένο, που ανέκυψε μετά την ολοκλήρωση των εργασιών του παρόντος Τόμου. Πρόκειται για την «απόφαση» δεκαεπτά Κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης να προσφύγουν στον μηχανισμό της ενισχυμένης συνεργασίας ως προς την ρύθμιση των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων αφενός, και των καταχωρημένων συντρόφων αφετέρου, στο πεδίο του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου¹. Αν και οι σχετικές προτάσεις παρουσιάζουν κάποιες διαφορές εν σχέσει προς τις αρχικές, πολλά είναι τα κοινά στοιχεία αυτών, με αποτέλεσμα η αναφορά που περιλαμβάνεται στον παρόντα τόμο να μην είναι περιττή. Αντιθέτως, εκείνο που προέχει κυρίως, είναι να αντιληφθεί ο εφαρμοστής του δικαίου ότι ο συγκεκριμένος τομέας του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου βρίσκεται σε συνεχή εξέλιξη, την οποία και θα πρέπει να παρακολουθεί. Μία ακόμη ένδειξη της ακρίβειας του ισχυρισμού αυτού είναι η πρόθεση του ευρωπαϊκού νομοθέτη να προβεί σε τροποποίηση ενός σημαντικού κειμένου του ευρωπαϊκού οικογενειακού διεθνούς δικαίου, δηλαδή του Κανονισμού 2201/2003 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας, πρόθεση που εκδηλώθηκε με την σύσταση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ομάδος εμπειρογνομώνων για την σύνταξη σχετικής προτάσεως².

7. Η ολοκλήρωση του έργου αυτού δεν θα ήταν δυνατή χωρίς την πλήρη στήριξη της Νομικής Βιβλιοθήκης στην οποία οφείλονται θερμές ευχαριστίες. Ιδιαίτερα ευχαριστώ την κ. Β. Παπαδογάμβρου και την κ. Σ. Χατζηκωνσταντή, η βοήθεια των οποίων στην επεξεργασία ενός τόσο εκτενούς τόμου υπήρξε καθοριστικής σημασίας. Τυχόν ελλείψεις ή αβλεψίες δεν βαρύνουν παρά μόνον τη γράφουσα.

Αθήνα, 6 Ιουνίου 2016

Χρυσαφώ Τσούκα

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια της Νομικής Σχολής
του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

1. Βλ. την σχετική ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-449_el.htm).

2. Η γράφουσα υπήρξε μέλος της εν λόγω ομάδος εμπειρογνομώνων.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	7
---------------	---

[1] Η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ – ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ΤΗΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΕΩΣ.....	25
--	-----------

Χρ. Τσούκα/Γ. Σωμαράκης

I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις	27
-----------------------------------	----

II. Η μέθοδος της αναγνώρισης ως ένας νέος τρόπος ρυθμίσεως των σχέσεων με στοιχεία αλλοδαπότητας – Μία προσπάθεια ορισμού.....	28
---	----

III. Η εφαρμογή της μεθόδου της αναγνώρισης στο πεδίο του οικογενειακού διεθνούς δικαίου	32
--	----

A. Η αναγνώριση του κύρους γάμου που τελέστηκε στην αλλοδαπή	35
--	----

B. Η αναγνώριση «αλλοδαπής» καταχωρημένης συμβιώσεως	37
--	----

1. Η ρύθμιση στις εθνικές νομοθεσίες	38
--	----

2. Η ρύθμιση στο πεδίο του διεθνούς συμβατικού δικαίου	41
--	----

IV. Συμπέρασμα	44
----------------------	----

[2] ΕΝΩΣΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Η παρέμβαση του Ενωσιακού Νομοθέτη στο χώρο του οικογενειακού και κληρονομικού διεθνούς δικαίου και του δικαίου προσωπικής κατάστασης – Αρμοδιότητα, νομική βάση και διαδικασίες θέσπισης των νομικών πράξεων	47
--	-----------

Αικ. Κρεούζη

I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις	50
-----------------------------------	----

II. Αρμοδιότητα της Ένωσης	52
----------------------------------	----

A. Ρητή αρμοδιότητα	52
---------------------------	----

B. Σιωπηρή αρμοδιότητα	55
------------------------------	----

Γ. Εξωτερική συνεπαγόμενη αρμοδιότητα	57
III. Νομική βάση της αρμοδιότητας της Ένωσης	59
Α. Αστικές υποθέσεις	59
Β. Οικογενειακό δίκαιο	64
Γ. Κληρονομικό δίκαιο	69
Δ. Δίκαιο προσωπικής κατάστασης	72
IV. Διαδικασίες θέσπισης των νομικών πράξεων	79
Α. Συνήθης νομοθετική διαδικασία	80
Β. Ειδική νομοθετική διαδικασία.....	83
Γ. Ενισχυμένη συνεργασία	84
V. Συμπέρασμα	88
[3] ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΟΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ – Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΕΝΘΕΤΗΣ ΜΗΤΡΟΤΗΤΑΣ	89
<i>T. Κορκά</i>	
I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις	91
II. Συγκριτική μελέτη του θεσμού της παρένθετης μητρότητας	95
Α. Ευρώπη και Κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης	95
Β. Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής.....	104
III. Ζητήματα ιδιωτικού διεθνούς δικαίου και ανθρωπίνων δικαιωμάτων	109
Α. Ζητήματα ιδιωτικού διεθνούς δικαίου	109
1. Από την προσωπική κατάσταση των τέκνων (status of a child) στον καθορισμό των κατά νόμο γονέων (legal parenthood).....	109
2. Ρύθμιση των σχέσεων γονέων και τέκνων.....	115
<i>i. Ευρώπη και Κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης</i>	115
<i>ii. Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής</i>	118
Β. Ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων	119
1. Παρένθετη μητρότητα και διεθνής προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων	119

2. Αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΔΑ)	123
[4A] ΓΑΜΟΣ	129
<i>M. Ψάρρα</i>	
I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις	131
II. Ο γάμος στο εν στενή εννοία ιδιωτικό διεθνές δίκαιο	132
A. Το εφαρμοστέο δίκαιο στο γάμο ως κύριο ζήτημα.....	132
1. Οι ουσιαστικές προϋποθέσεις του γάμου.....	133
2. Ο τύπος του γάμου	137
B. Το εφαρμοστέο δίκαιο στο γάμο ως πρόκριμα.....	142
III. Ο γάμος στο εν ευρεία εννοία ιδιωτικό διεθνές δίκαιο	143
A. Η διεθνής δικαιοδοσία των ελληνικών δικαστηρίων	144
1. Η διεθνής δικαιοδοσία σε διαφορές «ακύρωσης γάμου» κατά τον Κανονισμό Βρυξέλλες IIα	144
2. Η διεθνής δικαιοδοσία σύμφωνα με τον ΚΠολΔ.....	147
B. Η αναγνώριση αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων	148
1. Η αναγνώριση αλλοδαπών αποφάσεων «ακύρωσης γάμου» σύμφωνα με τον Κανονισμό Βρυξέλλες IIα	149
2. Η ισχύς και αναγνώριση αλλοδαπών αποφάσεων σε γαμικές διαφορές κατά τις διεθνείς Συμβάσεις και τον ΚΠολΔ.....	151
IV. ΕΣΔΑ	154
A. Προϋποθέσεις τέλεσης γάμου από αλλοδαπούς	154
B. Αναγνώριση γάμων τελεσθέντων στην αλλοδαπή	156
V. Συμπέρασμα	158
[4B] ΣΥΜΦΩΝΟ ΣΥΜΒΙΩΣΗΣ	159
<i>M. Ψάρρα</i>	
I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις	160

II. Το σύμφωνο συμβίωσης στο εν στενή εννοία ιδιωτικό διεθνές δίκαιο	160
A. Το άρθρο 13 παρ. 1 του Ν 4356/2015 – Η ρύθμιση των «εγχωρίων» συμφώνων συμβίωσης.....	162
1. Σύμφωνο συμβίωσης που καταρτίζεται στην Ελλάδα	162
2. Σύμφωνο συμβίωσης που καταρτίζεται ενώπιον ελληνικής προξενικής Αρχής	163
B. Το άρθρο 13 παρ. 2 του Ν 4356/2015 – Η ρύθμιση των «αλλοδαπών» συμφώνων συμβίωσης.....	164
III. Το σύμφωνο συμβίωσης στο εν ευρεία εννοία ιδιωτικό διεθνές δίκαιο	165
A. Η διεθνής δικαιοδοσία των ελληνικών δικαστηρίων	165
B. Η αναγνώριση αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων	165
[5] ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ	167
<i>M. Σωτηροπούλου</i>	
I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις	170
II. Ποιες σχέσεις εμπίπτουν στην έννοια των προσωπικών σχέσεων των συζύγων	173
III. Εφαρμοστέο δίκαιο	175
A. Εφαρμοστέο δίκαιο στις προσωπικές σχέσεις των συζύγων – Συγκριτική επισκόπηση	175
B. Εφαρμοστέο δίκαιο στις προσωπικές σχέσεις των συζύγων σύμφωνα με το Ελληνικό Δίκαιο	178
1. Κατά το προϊσχύσαν δίκαιο.....	181
2. Κατά το ισχύον δίκαιο	185
<i>i. Ο γάμος ως πρόκριμα του άρθρου 14 ΑΚ</i>	188
<i>ii. Τα συνδεδειγμένα στοιχεία του άρθρου 14 ΑΚ</i>	189
<i>iii. Πρόταση για εισαγωγή της ελευθερίας της βουλήσεως ως συνδεδειγμένου στοιχείου για το εφαρμοστέο δίκαιο</i>	193
3. Διαχρονικό Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο και σύγκρουση νομικών κανόνων	198

4. Ελεύθερη συμβίωση και εφαρμοστέο στις προσωπικές σχέσεις των συντρόφων δίκαιο	199
5. Ενώσεις μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου και εφαρμοστέο στις προσωπικές σχέσεις δίκαιο.....	200
IV. Προσωπικές σχέσεις των συζύγων – Ειδικότερα ζητήματα	202
A. Διατροφή	202
B. Επώνυμο των συζύγων.....	205
Γ. Δωρεές μεταξύ των συζύγων	210
Δ. Συζυγική κοινωνία	211
V. Εφαρμοστέο δίκαιο στις προσωπικές σχέσεις των συζύγων μετά την λύση του γάμου	211
VI. Διεθνής δικαιοδοσία σχετικώς με τις προσωπικές σχέσεις των συζύγων / Αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων	213
A. Διεθνής δικαιοδοσία σχετικώς με τις προσωπικές σχέσεις των συζύγων.....	213
B. Αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων	214
VII. Μουσουλμανικό δίκαιο και προσωπικές σχέσεις των συζύγων (Διαπροσωπικό δίκαιο).....	216
VIII. Συμπέρασμα	225
[6] ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ.....	227
<i>Σπ. Ορφανός</i>	
I. Το Ισχύον Δίκαιο	231
A. Εφαρμοστέο δίκαιο.....	231
1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις	231
<i>i. Προσαρμογή του άρθρου 15 ΑΚ στο άρθρο 4 παρ. 2 Σ.....</i>	<i>231</i>
<i>ii. Διαφοροποιημένη ρύθμιση προσωπικών και περιουσιακών σχέσεων.....</i>	<i>233</i>
<i>iii. Αρχή αμετάβλητου – αρχή της ενότητας</i>	<i>234</i>
2. Ρυθμιστέα έννοια	236
<i>i. Το πρόβλημα του νομικού χαρακτηρισμού</i>	<i>236</i>
<i>ii. Καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής</i>	<i>237</i>

<i>iii. Το πρόκριμα του έγκυρου γάμου</i>	242
3. Συνδετικά στοιχεία.....	242
<i>i. Κοινή ιθαγένεια αμέσως μετά την τέλεση του γάμου</i>	243
<i>ii. Κοινή συνήθης διαμονή αμέσως μετά την τέλεση του γάμου</i>	244
<i>iii. Δίκαιο προς το οποίο οι σύζυγοι συνδέονται στενότερα αμέσως μετά την τέλεση του γάμου</i>	245
4. Ο παράγων χρόνος στην εφαρμογή του άρθρου 15 ΑΚ	246
5. Προστασία των τρίτων	247
6. Δίκαιο περιουσιακών σχέσεων και κληρονομικό δικαίωμα επιζώντος συζύγου	248
7. Δημόσια τάξη.....	249
B. Δικονομικό διεθνές δίκαιο.....	250
1. Διεθνής Δικαιοδοσία	250
2. Αναγνώριση δεδικασμένου αλλοδαπής απόφασης και εκτέλεση αλλοδαπών τίτλων	257
II. Η Πρόταση Κανονισμού σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων στον τομέα των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων	259
A. Πεδίο Εφαρμογής	259
1. Ratione materiae	259
2. Ratione personae	261
3. Ratione temporis.....	263
B. Διεθνής Δικαιοδοσία.....	263
1. Διεθνής δικαιοδοσία σε περίπτωση λύσης του συζυγικού δεσμού	263
2. Διεθνής δικαιοδοσία «σε άλλες περιπτώσεις»	265
3. Συντρέχουσα - αναγκαστική διεθνής δικαιοδοσία	266
4. Διεθνής δικαιοδοσία για τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων	267
5. Λοιποί διαδικαστικοί κανόνες.....	267
Γ. Εφαρμοστέο Δίκαιο	268
1. Οικουμενικός χαρακτήρας	268
2. Αρχή της ενότητας	268

3. Αυτονομία της βούλησης	269
<i>i. Η αυτονομία της βούλησης ως σύνδεσμος</i>	269
<i>ii. Η ρύθμιση της Πρότασης Κανονισμού</i>	271
4. Αντικειμενικώς εφαρμοστέο δίκαιο	272
5. Τυπικές προϋποθέσεις της αποτύπωσης της αυτονομίας της βούλησης	275
6. Δημόσια Τάξη	275
7. Αποκλεισμός της renvoi	276
8. Αποτελέσματα έναντι τρίτων	276
Δ. Αναγνώριση, εκτελεστικότητα και εκτέλεση	277
1. Αποφάσεις	277
2. Δημόσια έγγραφα και δικαστικοί συμβιβασμοί	279

[7] ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ 4/2009 ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ, ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΔΙΚΑΙΟ, ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ	281
<i>E. Μουσταΐρα</i>	

I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις	283
II. Σύμβαση και Πρωτόκολλο Χάγης 2007	283
III. Κανονισμός 4/2009 – Γενικό πλαίσιο	284
IV. Βάσεις διεθνούς δικαιοδοσίας	286
V. Εφαρμοστέο δίκαιο	287
VI. Αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων - Διπλό καθεστώς - προβλήματα	288
VII. Υποθέσεις ενώπιον του ΔΕΕ	289
A. C-400/13 & C-408/13 (συνεκδίκαση).....	289
B. Υπόθεση C-184/14.....	292
VIII. Συμπέρασμα	295

[8] ΣΧΕΣΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΤΕΚΝΩΝ	297
<i>E. Κανελλοπούλου</i>	
I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις	300
II. Δικονομικού διεθνούς δικαίου ρυθμίσεις για τις σχέσεις γονέων και τέκνων	301
A. Ο Κανονισμός 2201/2003 (Βρυξέλλες IIa)	301
1. Κανόνες περί της διεθνούς δικαιοδοσίας	303
<i>i. Ο γενικός κανόνας: Η δικαιοδοτική βάση της συνήθους διαμονής του παιδιού</i>	304
<i>ii. Εξαιρέσεις από το γενικό κανόνα της συνήθους διαμονής του παιδιού</i>	308
2. Κανόνες περί αναγνώρισης και εκτέλεσης	315
<i>i. Αναγνώριση</i>	315
<i>ii. Εκτέλεση</i>	317
B. Οι διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας	318
1. Κανόνες περί διεθνούς δικαιοδοσίας	318
2. Κανόνες περί αναγνώρισης και εκτέλεσης.....	320
III. Ρυθμίσεις περί του εφαρμοστέου δικαίου στις σχέσεις γονέων και τέκνων	321
A. Οι ρυθμίσεις της Σύμβασης της Χάγης	321
1. Εφαρμοστέο δίκαιο για τη λήψη προστατευτικών μέτρων	322
2. Εφαρμοστέο δίκαιο για την απονομή ή παύση της γονικής μέριμνας	324
3. Εφαρμοστέο δίκαιο για την άσκηση της γονικής μέριμνας	325
B. Οι ρυθμίσεις του Αστικού Κώδικα	325
1. Εφαρμοστέο δίκαιο ως προς τις σχέσεις γονέων και τέκνων γεννημένων εντός γάμου	326
2. Εφαρμοστέο δίκαιο ως προς τις σχέσεις γονέων και τέκνων γεννημένων εκτός γάμου	328
Γ. Τέκνα που γεννήθηκαν κατά τη διάρκεια συμφώνου συμβίωσης	330
IV. Συμπέρασμα	332

[9] ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΠΑΓΩΓΗ ΠΑΙΔΙΩΝ	333
<i>N. Γεωργουλέας</i>	
I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις	334
II. Η Σύμβαση της Χάγης για τα αστικά θέματα της Διεθνούς Απαγωγής Παιδιών (1980).....	336
III. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων επιμέλειας (1980)	350
IV. Απαγωγές παιδιών εντός της Ε.Ε.: Ο Κανονισμός 2201/2003	352
V. Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής για θέματα απαγωγών	358
VI. Συμπέρασμα – Νέες τάσεις του Οικογενειακού Διεθνούς Δικαίου	359
[10] ΔΙΑΖΥΓΙΟ	361
<i>M. Σοφού</i>	
I. Κανονισμός Ρώμη III.....	363
A. Εισαγωγικές παρατηρήσεις.....	363
B. Πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού	365
1. Ratione materiae.....	365
<i>i. Ύπαρξη σύγκρουσης δικαίων</i>	365
<i>ii. Αίτια διαζυγίου</i>	366
<i>iii. Έννοια του γάμου</i>	368
2. Ratione loci.....	369
<i>i. Αρχή της οικουμενικότητας</i>	369
<i>ii. Σχέση με ισχύουσες διεθνείς συμβάσεις</i>	370
3. Ratione temporis	370
Γ. Το εφαρμοστέο δίκαιο στη λύση του γάμου.....	371
1. Οι κανόνες σύγκρουσης	372
<i>i. Αρχή της αυτονομίας της βουλήσεως</i>	372
<i>ii. Το αντικειμενικώς εφαρμοστέο δίκαιο</i>	378
2. Οι περιορισμοί της εφαρμογής των κανόνων συγκρούσεως	379
<i>i. Αποκλεισμός της παραπομπής</i>	380
<i>ii. Διαφύλαξη της δημόσιας τάξης του forum</i>	380

II. Κανονισμός Βρυξέλλες IIα	383
A. Εισαγωγικές παρατηρήσεις.....	383
B. Πεδίο εφαρμογής και Κανόνες Διεθνούς Δικαιοδοσίας	384
1. Ratione materiae.....	384
2. Η ρύθμιση της διεθνούς δικαιοδοσίας	385
<i>i. Κύριες βάσεις διεθνούς δικαιοδοσίας</i>	385
<i>ii. Παρεπόμενες βάσεις διεθνούς δικαιοδοσίας</i>	388
<i>iii. Επικουρικές βάσεις διεθνούς δικαιοδοσίας</i>	389
3. Αυτεπάγγελτη έρευνα διεθνούς δικαιοδοσίας	391
4. Εκκρεμοδικία και συνάφεια	391
5. Ασφαλιστικά μέτρα	393
Γ. Αναγνώριση αποφάσεων επί γαμικών διαφορών	394
1. Η αρχή της αυτοδίκαιης αναγνώρισης.....	394
<i>i. Υπό αναγνώριση απόφαση</i>	394
<i>ii. Αυτόματη αναγνώριση</i>	395
<i>iii. Δικαστική επιδίωξη αναγνώρισης</i>	396
2. Κωλύματα αναγνώρισης	397
<i>i. Βασικές αρχές αναγνώρισης</i>	397
<i>ii. Πρόδηλη αντίθεση προς τη δημόσια τάξη του κράτους αναγνώρισης</i>	398
<i>iii. Προστασία του δικαιώματος ακρόασης</i>	399
<i>iv. Ασυμβίβαστο αποφάσεων</i>	400
[11] ΥΙΟΘΕΣΙΑ	403
<i>Αιμ. Κορωναίος</i>	
I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις	405
II. Ζητήματα εφαρμοστέου δικαίου	408
A. Διεθνής υιοθεσία.....	409
1. Εφαρμοστέο δίκαιο στη σύσταση και λύση της υιοθεσίας	410
<i>i. Ποιο δίκαιο καλείται σε εφαρμογή;</i>	410
<i>ii. Περιπτώσιολογία</i>	412
2. Εφαρμοστέο δίκαιο στις σχέσεις μεταξύ θετού γονέα και θετού τέκνου	420
3. Εφαρμοστέο δίκαιο και εγκαταλελειμμένα τέκνα αλλοδαπών	423

B. Η διακρατική υιοθεσία.....	424
1. Άρθρα 4 έως 7 του Ν 2447/1996.....	425
2. Σύμβαση της Χάγης του 1993	427
<i>i. Γενικά χαρακτηριστικά.....</i>	427
<i>ii. Γενικές αρχές και πεδίο εφαρμογής.....</i>	429
<i>iii. Προϋποθέσεις τέλεσης της διακρατικής υιοθεσίας.....</i>	431
<i>iv. Εμπλεκόμενα στη διακρατική υιοθεσία όργανα</i>	433
<i>v. Αναγνώριση της διακρατικής υιοθεσίας και των αποτελεσμάτων αυτής.....</i>	434
<i>vi. Κριτική</i>	436
III. Ζητήματα δικονομικού διεθνούς δικαίου	438
A. Διεθνής δικαιοδοσία	438
1. Περί της διεθνούς δικαιοδοσίας των ελληνικών δικαστηρίων	438
2. Η διεθνής δικαιοδοσία σε υποθέσεις διεθνούς υιοθεσίας.....	440
B. Αναγνώριση και εκτέλεση αλλοδαπών αποφάσεων	442
1. Περί της αναγνώρισης και εκτέλεσης αλλοδαπών αποφάσεων στην Ελλάδα.....	443
2. Αναγνώριση και εκτέλεση αλλοδαπών αποφάσεων επί υποθέσεων διεθνούς υιοθεσίας	447
IV. ΕΣΔΑ και ζητήματα ιδιωτικού διεθνούς δικαίου.....	450
V. Συμπέρασμα	453
[12] Η ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΩΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΡΥΘΜΙΣΕΩΣ	455
<i>Χρ. Τσούκα</i>	
I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις.....	457
A. Ορισμός της έννοιας της προσωπικής καταστάσεως.....	457
B. Πηγές των διεθνών εξελίξεων στον τομέα της προσωπικής καταστάσεως.....	459
II. Διεθνείς νομοθετικές λύσεις περί προσωπικής καταστάσεως	460
A. Το έργο της Διεθνούς Επιτροπής Προσωπικής Καταστάσεως	460
1. Συμβάσεις με αντικείμενο την ενοποίηση του δικαίου	462

2. Συμβάσεις τεχνικού χαρακτήρα	464
B. Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ενώσεως για τη ρύθμιση των ζητημάτων προσωπικής κατάστασης.....	468
1. Η Πράσινη Βίβλος «Λιγότερα διοικητικά διαβήματα για τους πολίτες: Προώθηση της ελεύθερης κυκλοφορίας των δημοσίων εγγράφων και της αναγνώρισης των εννόμων αποτελεσμάτων των πιστοποιητικών προσωπικής κατάστασης» [COM(2010) 747 τελικό].....	468
2. Η Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προώθηση της ελεύθερης κυκλοφορίας των πολιτών και των επιχειρήσεων μέσω της απλούστευσης της αποδοχής ορισμένων δημοσίων εγγράφων στην Ευρωπαϊκή Ένωση και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1024/2012 [COM(2013) 228 τελικό].....	472
3. Η τελική εκδοχή της Προτάσεως Κανονισμού	476
III. Η νομολογία των Διεθνών Δικαστηρίων	484
A. Η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου	484
1. Αποφάσεις που αφορούν το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο	484
2. Αποφάσεις που αφορούν τις εσωτερικές σχέσεις.....	491
B. Η νομολογία των Δικαστηρίων της Ευρωπαϊκής Ενώσεως.....	496
1. Το όνομα των παιδιών	497
2. Το όνομα των ενηλίκων	498
3. Η προσωπική κατάσταση ως πρόκριμα	500
IV. Συμπέρασμα: Μέθοδοι διεθνούς ρυθμίσεως των ζητημάτων προσωπικής κατάστασης	503
V. Νομοθεσία περί ληξιαρχικών πράξεων.....	504

Παράρτημα νομοθετικών κειμένων

[1] Πρόταση Κανονισμού σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων στον τομέα των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων, Βρυξέλλες, 16.3.2011 COM (2011) 126 τελικό.....	509
---	------------

[2] Πρόταση Κανονισμού σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων στον τομέα των περιουσιακών σχέσεων των καταχωρημένων συντρόφων, Βρυξέλλες, 16.3.2011 COM (2011) 127 τελικό	537
[3] Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 4/2009 του Συμβουλίου της 18ης Δεκεμβρίου 2008 για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και τη συνεργασία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής (ΕΕ L 7/10.1.2009)	563
[4] Σύμβαση της Χάγης της 19.10.1996 για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία ως προς τη γονική ευθύνη και τα μέτρα προστασίας των παιδιών – κυρώθηκε με το Ν 4020/2011	601
[5] Σύμβαση της Χάγης της 25.10.1980 για τα Αστικά Θέματα της Διεθνούς Απαγωγής Παιδιών – κυρώθηκε με το Ν 2102/1992	619
[6] Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1259/2010 του Συμβουλίου της 20ης Δεκεμβρίου 2010 για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα του δικαίου που είναι εφαρμοστέο στο διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό (ΕΕ L 343/29.12.2010)	631
[7] Σύμβαση της Χάγης της 29.5.1993 για την προστασία των παιδιών και τη συνεργασία σχετικά με τη διακρατική υιοθεσία – κυρώθηκε με το Ν 3765/2009	643
[8] Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 του Συμβουλίου της 27ης Νοεμβρίου 2003 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας ο οποίος καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1347/2000 (ΕΕ L 338/23.12.2003)	657
[9] Ν 4356/2015 «Σύμφωνο συμβίωσης, άσκηση δικαιωμάτων, ποινικές και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α΄ 181)	687
ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΕΡΓΟΥ	693
ΕΝΙΑΙΟ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ	697

[12] Η ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΩΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΡΥΘΜΙΣΕΩΣ¹

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις.....	1
A. Ορισμός της έννοιας της προσωπικής καταστάσεως	2-8
B. Πηγές των διεθνών εξελίξεων στον τομέα της προσωπικής καταστάσεως	9-10
II. Διεθνείς νομοθετικές λύσεις περί προσωπικής καταστάσεως	
A. Το έργο της Διεθνούς Επιτροπής Προσωπικής Καταστάσεως.....	11-15
1. Συμβάσεις με αντικείμενο την ενοποίηση του δικαίου	16-19
2. Συμβάσεις τεχνικού χαρακτήρα	20-28
B. Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ενώσεως για τη ρύθμιση των ζητημάτων προσωπικής καταστάσεως	29
1. Η Πράσινη Βίβλος «Λιγότερα διοικητικά διαβήματα για τους πολίτες: Προώθηση της ελεύθερης κυκλοφορίας των δημοσίων εγγράφων και της αναγνώρισης των εννόμων αποτελεσμάτων των πιστοποιητικών προσωπικής κατάστασης» [COM(2010) 747 τελικό].....	30-41
2. Η Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προώθηση της ελεύθερης κυκλοφορίας των πολιτών και των επιχειρήσεων μέσω της απλούστευσης της αποδοχής ορισμένων δημοσίων εγγράφων στην Ευρωπαϊκή Ένωση και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1024/2012 [COM(2013) 228 τελικό].....	42-51
3. Η τελική εκδοχή της Προτάσεως Κανονισμού	52-68
III. Η νομολογία των Διεθνών Δικαστηρίων	
A. Η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου	
1. Αποφάσεις που αφορούν το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο.....	69-74
2. Αποφάσεις που αφορούν τις εσωτερικές σχέσεις	75-79
B. Η νομολογία των Δικαστηρίων της Ευρωπαϊκής Ενώσεως	80
1. Το όνομα των παιδιών.....	81-83
2. Το όνομα των ενηλίκων	84-88
3. Η προσωπική κατάσταση ως πρόκριμα.....	89-95
IV. Συμπέρασμα: Μέθοδοι διεθνούς ρυθμίσεως των ζητημάτων προσωπικής καταστάσεως	96
V. Νομοθεσία περί ληξιαρχικών πράξεων.....	97

1. Στο πλαίσιο της ελληνικής εννόμου τάξεως η προσωπική κατάσταση, υπό την έννοια που ορίζεται κατωτέρω, ρυθμίζεται από το Ν 344/1976 περί ληξιαρχικών πράξεων. Για τις τροποποιήσεις που έχει υποστεί έκτοτε το συγκεκριμένο νομοθετικό κείμενο βλ. το παράρτημα στο τέλος της παρούσας συμβολής.

Βιβλιογραφία – Αρθρογραφία**Ελληνική:**

– *Άνθιμος Απ.*, Αρμ 2012,671-672. – *Βαρβέρης Α.*, Η υπερεθνική ισχύς της ληξιαρχικής πράξης - Ασφαλής ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ φορέων του Δημοσίου διαφορετικών κρατών (Διδακτορική διατριβή Πανεπιστήμιο Αθηνών 2016). – *Βρέλλης Σπ.*, Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο, 2008³. – *Διεθνής Επιτροπή Προσωπικής Καταστάσεως* - Ελληνικό Τμήμα, Επιμ. *Σπ. Βρέλλης*, Η Διεθνής Επιτροπή Προσωπικής Καταστάσεως και ο Οικογενειακός Βίος (2011). – *Κατσιμέρου Α.*, ΕΕΕυρΔ 28 (2008),698-700. – *Κρίσπης Η.*, Ιδιωτικόν Διεθνές Δίκαιον - Γενικόν μέρος, 1970. – *Μιχαηλίδου Χρ.*, Ζητήματα αναγνώρισης του επωνύμου που φέρει ένα πρόσωπο βάσει νομοθεσίας κράτους μέλους από άλλο κράτος μέλος, ΕφΑΔ 2 (2009),239-241. – *Μπακιρτζής Ε./Τσιφοπούλου Ε.*, Ληξιαρχικές πράξεις με στοιχεία αλλοδαπότητας κατά τη διοικητική και δικαστική πρακτική, 2009. – *Παμπούκης Χ.*, Ιδιωτικό διεθνές δίκαιο και ΕΣΔΑ 1996,994-1002. – *Παμπούκης Χ.* (επιμ.), Κληρονομικό Διεθνές Δίκαιο, 2016. – *Σολδάτος Δ.*, Ληξιαρχικές πράξεις Ιθαγένεια Δημοτολογία (Κωδικοποιημένη Νομοθεσία - Ερμηνεία - Νομολογία), 1998. – *Σπηλιωτόπουλος Επ.*, Εγχειρίδιο διοικητικού δικαίου, Τόμος πρώτος, 2011¹⁴. – *Τάκης Αθ.*, Αρμ 68 (2014),2143-2144. – *Ταγαράς Χ.*, Το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο ως εργαλείο επίλυσης υπαλληλικών διαφορών από το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Διδικ ΚΕ (2013),289-299. – *Τσούκα Χρ.*, Το νομικό καθεστώς των προκριμάτων στο πλαίσιο του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης: η ευρωπαϊκή αναγέννηση ενός παλαιού προβλήματος;, σε: Τιμητικό Τόμο Σπυρίδωνος Βλ. Βρέλλη – Σε αναζήτηση της δικαιοσύνης, 2014, 2014, σελ. 1055-1078. – *Χλέπας Ν.-Κ.*, Τοπική αυτοδιοίκηση, σε: *Επ. Σπηλιωτόπουλου/Αντ. Μακρυδημήτρη* (επιμ.), Η δημόσια διοίκηση στην Ελλάδα, 2001.

Ξενόγλωσσον:

– *Batiffol H./Lagarde P.*, Traité de droit international privé T.I, 1993⁸. – *Cornu G.*, Vocabulaire juridique, 2000⁸. – *D’Avout L.*, Journal du droit international, 136 (2009), σελ. 207-216. – *De Groot G.-R.*, Towards European Conflict Rules in Matters of Personal Status, Maastricht Journal of European and Comparative Law, 2004, σελ. 115-119. – *Frank R.*, Die Entscheidung des EuGH in Sachen Garcia Avello und ihre Auswirkung auf das internationale Namensrecht, StAZ 15 (2005), σελ. 161-168. – *Guide Pratique Internationale de l’État Civil*, διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση http://www.ciec1.org/SiteCIEC/PAGE_Principale/GAUAAMOb8GxkSnPMU09xQ3lWAwA. – *Govaere In.*, “Setting the international scene”: EU external competence and procedures post-Lisbon revisited in the light of ECJ Opinion 1/13, Common Market Law Review 52 (2015), σελ. 1277-1307. – *Kinsch P.*, L’apport de la jurisprudence de la Cour Européenne des Droits de l’Homme, σε: P. Lagarde (dir.), La reconnaissance des situations en droit international privé (2013) σελ. 43-55. – *Lagarde P.*, Rev. crit. DIP 93 (2004), σελ. 192-202. – *Lagarde P.*, Rev. crit. DIP 98 (2009), σελ. 87-93. – *Lagarde P.*, The Movement of civil-status Records in Europe, and the European Commission’s Proposal of 24 April 2013, Yearbook of Private International Law 15 (2013/2014) σελ. 1-12. – *Lipp V.*, Die “Anerkennung” des ausländischen Namens eines Bürgers der Europäischen Union – Von «Konstantinidis» bis «Runevi -Vardyn/Wardyn», σε: Τιμητικό Τόμο Βρέλλη – Σε αναζήτηση της δικαιοσύνης, 2014 σελ. 539-556. – *Lipp V.*, Namensrecht und Europarecht - Die Entscheidung Grunkin-Paul II und ihre Folgen für das deutsche Namensrecht, StAZ 19 (2009), σελ. 1-8. – *Mathias M.*, Principe de non-discrimination et transmission du nom de famille en Europe, D 180 (2004) Jur., σελ. 1476-1479. – *Meeusen J.*, The Grunkin and Paul Judgment of the ECJ, or How to Strike a Delicate

Balance between Conflict of Laws, Union Citizenship and Freedom of Movement in the EC, ZEuP 18 (2010), σελ. 189-201. – *Mörsdorf-Schulte J.*, Europäische Impulse für Namen und Status des Mehrstaaters, IPRax 24 (2004), σελ. 315-326. – *Pamboukis Ch.*, Droit international privé holistique: droit uniforme et droit international privé, RCADI Tome 330, 2008. – *Pataut E.*, Vers un État civil européen?, σε: Τιμητικό Τόμο Σπυρίδωνος Βλ. Βρέλλη – Σε αναζήτηση της δικαιοσύνης, 2014, σελ. 751-762. – *Pintens W.*, Quelques observations sur la détermination du nom en droit international privé, σε: Τιμητικό Τόμο Σπυρίδωνος Βλ. Βρέλλη – Σε αναζήτηση της δικαιοσύνης, 2014, σελ. 787-797. – *Pintens W.*, The impact of the International Commission on Civil Status (ICCS) on European family law, σε: Jens M. Scherpe (Ed.), European Family Law Vol. I (2016) σελ. 124-142. – *Pliakos Ast.*, Le premier renvoi préjudiciel de la Cour constitutionnelle allemande à la CJUE: un pas en avant, deux pas en arrière ?, Revue de l'Union européenne, 2014, σελ. 41-50.

I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Της αναφοράς στο κατ' εξοχήν αντικείμενο της παρούσας συμβολής θα πρέπει να προ- 1
πηγηθούν δύο εισαγωγικές παρατηρήσεις, σχετικές, αφενός μεν, με την έννοια του όρου
προσωπική κατάσταση (Α), αφετέρου δε, με την ακριβή ταυτότητα των διεθνών εξελίξε-
ων για τις οποίες πρόκειται εδώ (Β).

A. Ορισμός της έννοιας της προσωπικής καταστάσεως

Η πρώτη παρατήρηση που θα πρέπει να γίνει ως προς την έννοια της προσωπικής κατα- 2
στάσεως, είναι ότι στο πλαίσιο του ελληνικού δικαίου ο όρος «état civil» δεν χρησιμο-
ποιείται και πολύ συχνά². Αντιθέτως, ο όρος και η έννοια «προσωπική κατάσταση» φαί-
νεται να προσιδιάζουν στη γαλλική έννομη τάξη. Γαλλικής προελεύσεως είναι και ο ορι-
σμός της προσωπικής καταστάσεως³.

Σύμφωνα με το νομικό λεξικό του *G. Cornu*⁴, η προσωπική κατάσταση (état civil) είναι η 3
θέση του ατόμου στο πλαίσιο της οικογένειας και του κοινωνικού συνόλου. Πρόκειται,
ακριβέστερα, για το σύνολο των ιδιοτήτων ενός προσώπου, που λαμβάνονται υπ' όψη
στο πεδίο του αστικού δικαίου, με σκοπό την επέλευση (ή μη) ορισμένων εννόμων συνε-
πειών, ανάλογης υφής. Τα σημαντικότερα στοιχεία, τα οποία συγκροτούν την έννοια της
προσωπικής καταστάσεως και είναι καθοριστικά της υπάρξεως και ασκήσεως των δικαι-
ωμάτων για τα οποία πρόκειται, είναι η ιθαγένεια, η γέννηση, ο θάνατος (και η αφάνεια),
ο γάμος και το σύμφωνο συμβιώσεως (καθώς και η λύση αυτών), η πατρότητα και η μη-
τρότητα (λόγω της υιοθετήσεως του θεσμού της παρένθετης μητρότητας, αν και όχι μό-

2. Για την σημασία του όρου «statut personnel» στη γαλλική έννομη τάξη βλ. *H. Batiffol/P. Lagarde*, Traité de droit international privé T.I, 1993⁸, σελ. 459 επ.

3. Δεν θα πρέπει, πάντως, να θεωρηθεί ότι ο θεσμός αυτός απαντάται μόνον στο γαλλικό δίκαιο. Είναι χαρακτηριστική η ύπαρξη, στην αλλοδαπή, ειδικευμένων περιοδικών εκδόσεων όπως στη Γερμανία το «Das Standesamt» (Zeitschrift für Standesamtwesen, Personenstandsrecht, Ehe- und Kindschaftsrecht, Standsangehörigkeitsrecht) και στην Ελβετία το «Revue de l'état civil».

4. *G. Cornu*, Vocabulaire juridique, 2000⁸, σελ. 352-353.

νον), η συγγένεια, το όνομα, η κατοικία, η ικανότητα δικαίου (και οι περιορισμοί αυτής) και το φύλο⁵.

4. Εν όψει του ορισμού αυτού και παρά την μη ρητή χρήση του όρου «προσωπική κατάσταση», θα μπορούσε να λεχθεί, ότι, στην πραγματικότητα, η προσωπική κατάσταση είναι μία έννοια του ιδιωτικού, κατά βάση, δικαίου, η οποία, βεβαίως, δεν είναι άγνωστη ούτε και στο ελληνικό δικαιοσύστημα, αφού σχετικές ρυθμίσεις απαντούν και στην ελληνική έννομη τάξη. Εξάλλου, παρά τη γαλλική προέλευση του όρου «*état civil*» δεν μπορεί να παραβλέψει κανείς τη διεθνή διάσταση του σχετικού προβληματισμού, η οποία, ακριβώς, είναι αντικείμενο αυτής της συμβολής.
5. Τα παραπάνω στοιχεία είναι, βεβαίως, σημαντικά, δεν αποδίδουν, ωστόσο, όλη την πραγματικότητα. Σύμφωνα πάντοτε με τον *Cornu*, με τον όρο «προσωπική κατάσταση» αποδίδεται και ένα δεύτερο, εξ ίσου σημαντικό, στοιχείο. Με τον όρο «*état civil*» νοείται επίσης ο μηχανισμός, ο οποίος δημιουργείται με σκοπό την επίσημη καταγραφή των σχετικών στοιχείων, εν σχέσει πάντοτε προς ορισμένο πρόσωπο. Δύο είναι, ακριβέστερα, οι επί μέρους σημασίες του όρου «προσωπική κατάσταση» υπό την ειδικότερη αυτή έννοια: πρόκειται, πρώτον, για τον τρόπο διαπιστώσεως ή καταγραφής των κυριότερων γεγονότων ή πράξεων, που αφορούν την «προσωπική κατάσταση», υπό την προαναφερθείσα, ουσιαστική της έννοια, διά της τηρήσεως των σχετικών δημοσίων βιβλίων, και δεύτερον, για τη δημόσια υπηρεσία, η οποία έχει ως αντικείμενο τη δραστηριότητα αυτή⁶.
6. Η τελευταία αυτή διευκρίνιση είναι πολύ σημαντική. Η διαπιστωθείσα συνύπαρξη ρυθμίσεων του ιδιωτικού δικαίου και ενός διοικητικού μηχανισμού, με σκοπό την αποτύπωση των αποτελεσμάτων της εφαρμογής τους, επιτρέπει το συμπέρασμα, ότι, στην πραγματικότητα, η «προσωπική κατάσταση» είναι μία σύνθετη και ιδιάζουσα έννοια, η οποία μετέχει τόσο του ιδιωτικού όσο και του δημοσίου δικαίου και η οποία δεν εξαντλείται στα επί μέρους συστατικά αυτής. Η προσωπική κατάσταση *ναι μεν αφορά την ιδιωτική υπόσταση των προσώπων* (και υπό την έννοια αυτή την εφαρμογή των λύσεων του οικογενειακού ή ορισμένων άλλων τμημάτων του ιδιωτικού δικαίου), *τυγχάνει ωστόσο δημοσίας αποτυπώσεως και αποτελεί αντικείμενο διοικητικής παρεμβάσεως*.
7. Το δεύτερο αυτό στοιχείο δεν είναι άγνωστο ούτε και στην ελληνική έννομη τάξη, αφού, εκτός από τις οικογενειακού (κυρίως) δικαίου ρυθμίσεις, το ελληνικό δίκαιο περιλαμβάνει μία αρκετά λεπτομερή (όχι όμως και επαρκώς μελετηθείσα) ρύθμιση περί ληξιαρχείων. Στο σημείο αυτό δεν είναι δυνατή η αναπαραγωγή του σχετικού νομοθετικού πλαισίου. Δύο μόνον στοιχεία θα πρέπει να αναφερθούν και επί του προκειμένου⁷. Πρώτον,

5. Βλ. σχετικά τον Πρακτικό Οδηγό της Διεθνούς Επιτροπής Προσωπικής Καταστάσεως (*Guide Pratique International de l'État Civil*, διαθέσιμο στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση http://www.ciec1.org/SiteCIEC/PAGE_Principale/GAUAAMOb8GxkSnpMU09xQ3lWAwA) (τελευταία επίσκεψη 25.5.2016).

6. *G. Cornu*, όπ. παρ. υποσ. αρ. 4.

7. Αναλυτικότερα για τα ληξιαρχεία και την προσωπική κατάσταση βλ. *Δ. Σολδάτου*, *Ληξιαρχικές πράξεις Ιθαγένεια Δημοτολογία* (Κωδικοποιημένη Νομοθεσία – Ερμηνεία – Νομολογία), 1998 και *E.*

ότι, εάν ληξιαρχικά καθήκοντα ανατίθενται, σύμφωνα με το Ν 344/1976, κατά κύριο λόγο, στην τοπική αυτοδιοίκηση, στην συγκεκριμένη περίπτωση οι Αρχές αυτές ενεργούν ως όργανα της κεντρικής διοικήσεως. Πρόκειται για το φαινόμενο του λειτουργικού διχασμού⁸.

Το δεύτερο από τα στοιχεία, για τα οποία έγινε προηγουμένως λόγος, αφορά την φύση των ληξιαρχικών πράξεων. Θα πρέπει έτσι να αναφερθεί, ότι πρόκειται για *διαπιστωτικές διοικητικές πράξεις*, δηλαδή «ατομικές διοικητικές πράξεις, με τις οποίες απλώς διαπιστώνεται η υπαγωγή ενός προσώπου σε ένα ή περισσότερους κανόνες δικαίου, υπαγωγή που έχει ήδη αυτοδικαίως συντελεστεί ή θα συντελεστεί στο άμεσο μέλλον λόγω της επέλευσης συγκεκριμένου γεγονότος. Η έκδοση της διαπιστωτικής πράξης είναι, κατά κανόνα, υποχρεωτική για το διοικητικό όργανο και αναγκαία για την επέλευση νομίμων συνεπειών στην συνέχεια»⁹.

8

B. Πηγές των διεθνών εξελίξεων στον τομέα της προσωπικής καταστάσεως

Μετά τις παραπάνω επισημάνσεις, θα πρέπει να διευκρινισθεί, ποιες είναι οι πηγές των διεθνών εξελίξεων οι οποίες θα αναφερθούν στην συνέχεια. Οι πηγές των εξελίξεων για τις οποίες πρόκειται, είναι δύο. Όπως εύκολα μπορεί να φαντασθεί κανείς, πρόκειται, αφενός μεν, για το νομοθετικό έργο που συντελείται σε διεθνές επίπεδο, αφετέρου δε, για τη νομολογία των διεθνών δικαστηρίων. Θα πρέπει ακόμη να διευκρινισθεί ότι και στις δύο περιπτώσεις, οι λύσεις για τις οποίες πρόκειται έχουν την προέλευσή τους είτε στο κλασσικό δημόσιο διεθνές δίκαιο είτε στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως. Θα πρέπει, πράγματι, να τονισθεί ευθύς εξ αρχής ότι το θέμα της προσωπικής καταστάσεως τελευταία έχει αρχίσει να απασχολεί και την ευρωπαϊκή έννομη τάξη. Και εάν μεν, μέχρι στιγμής, το θετικό δίκαιο της Ενώσεως περιλαμβάνει μόνον ορισμένες δικαστικές αποφάσεις (τις οποίες θα εξετάσουμε στην συνέχεια), δεν αργεί η στιγμή που το ζήτημα αυτό θα αποτελέσει αντικείμενο νομοθετικής ρυθμίσεως και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Και τούτο διότι η ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει εκδώσει, το Δεκέμβριο του 2010, Πράσινη Βίβλο με τίτλο «Λιγότερα διοικητικά διαβήματα για τους πολίτες: Προώθηση της ελεύθερης κυκλοφορίας των δημοσίων εγγράφων και της αναγνώρισης των εννόμων αποτελεσμάτων των πιστοποιητικών προσωπικής κατάστασης» και, στην συνέχεια, Πρόταση Κανονισμού «για την προώθηση της ελεύθερης κυκλοφορίας των πολιτών και των επιχειρήσεων μέσω της απλούστευσης της αποδοχής ορισμένων δημοσίων εγγράφων στην Ευρωπαϊκή Ένωση και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1024/2012». Οι εργασίες επί της Προτάσεως αυτής έχουν σχεδόν ολοκληρωθεί και αναμένεται σύντομα η έκδοση του σχετικού Κανονισμού.

9

Μπακιρτζή/Ε. Τσιφοπούλου, Ληξιαρχικές πράξεις με στοιχεία αλλοδαπότητας κατά τη διοικητική και δικαστική πρακτική, 2009.

8. *Ν.-Κ. Χλέπα*, Τοπική αυτοδιοίκηση, σε: *Επ. Σπηλιωτόπουλου/Αντ. Μακρυδημήτρη* (επιμ.), Η δημόσια διοίκηση στην Ελλάδα, 2001, σελ. 65-86 (76).

9. *Επ. Σπηλιωτόπουλου*, Εγχειρίδιο διοικητικού δικαίου, Τόμος πρώτος, 2011¹⁴, σελ. 120.

- 10 Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονισθεί ότι σκοπός της παρούσας αναπτύξεως δεν είναι η ανάλυση των προβλημάτων που ανακύπτουν, όσον αφορά την προσωπική κατάσταση υπό την τεχνική έννοια αυτής σε περίπτωση σχέσεων με στοιχεία αλλοδαπότητας (ούτε, άλλωστε, και η ανάπτυξη των λύσεων περί του εφαρμοστέου δικαίου ως προς τις επί μέρους σχέσεις που συγκροτούν την προσωπική κατάσταση – οι λύσεις αυτές έχουν ήδη εκτεθεί, σε μεγάλο βαθμό, στο πλαίσιο των συμβολών που έχουν προηγηθεί). Προκειμένου για την τεχνική πτυχή της προσωπικής καταστάσεως, δύο είναι τα προβλήματα αυτά: «(α) Ο ημεδαπός ληξιαρχος μπορεί να συντάσσει ληξιαρχικές πράξεις για γεγονότα που συμβαίνουν στην αλλοδαπή και αφορούν (και) έλληνες υπηκόους; (β) Αναγνωρίζονται στην ημεδαπή – και υπό ποιες προϋποθέσεις – ληξιαρχικές πράξεις που συντάχθηκαν στην αλλοδαπή;»¹⁰. Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι περισσότερο να επιτρέψει να αντιληφθεί κανείς ότι, παρά τη (και) δημοσίου δικαίου πτυχή της προσωπικής καταστάσεως, που δικαιολογεί την εφαρμογή του εγχωρίου δικαίου, τα σχετικά θέματα βρίσκονται στο «σταυροδρόμι» πολλών διεθνών παρεμβάσεων που αφορούν τόσο την ουσιαστικού δικαίου ρύθμιση των σχετικών ζητημάτων όσο και την τεχνική πλευρά του μηχανισμού που υφίσταται εν σχέσει προς την προσωπική κατάσταση. Η συνύπαρξη στοιχείων εθνικής και διεθνούς προελεύσεως δεν είναι ευχερής, είναι, όμως, έν τινι μέτρω, αναγκαία λόγω της αυξηθείσας διεθνοποίησης της σύγχρονης ζωής. Μένει να αποδειχθεί, εάν η επιχειρούμενη οργάνωση της συνυπάρξεως αυτής θα είναι προς όφελος όλων των εμπλεκόμενων μερών.

II. Διεθνείς νομοθετικές λύσεις περί προσωπικής καταστάσεως

A. Το έργο της Διεθνούς Επιτροπής Προσωπικής Καταστάσεως¹¹

- 11 Μετά τον κατά τον ανωτέρω ορισμό της προσωπικής καταστάσεως και τον προσδιορισμό των ειδικότερων πηγών των διεθνών εξελίξεων στο συγκεκριμένο τομέα, θα πρέπει να εξηγηθεί σε τι ακριβώς συνίστανται οι εξελίξεις αυτές. Για τον λόγο αυτό θα ασχοληθούμε, κατά πρώτο λόγο, με τους τυχόν υπάρχοντες κανόνες δικαίου, διεθνούς προελεύσεως, σχετικά με την προσωπική κατάσταση, είτε αυτοί υφίστανται ήδη είτε επίκειται η θέσπισή τους. Όσον αφορά την πρώτη κατηγορία λύσεων, τις λύσεις δηλαδή του θετικού δικαίου, θα γίνει αναφορά αποκλειστικά στο έργο της Διεθνούς Επιτροπής Προσωπικής Καταστάσεως (Commission Internationale de l'État Civil). Η ενασχόληση με το έργο του συγκεκριμένου Οργανισμού και μόνον δεν οφείλεται στην ανυπαρξία κανόνων που να αφορούν την προσωπική κατάσταση και που να έχουν θεσπισθεί από άλλα διεθνή όργανα. Κανόνες αυτού του είδους έχουν τεθεί π.χ. στο πλαίσιο της Συνδιασκέψεως της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο (αν και όχι μόνον). Αρκεί να

10. Όσον αφορά τα θέματα αυτά βλ. *Σπ. Βρέλλη*, *Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο*, 2008³, σελ. 138-140.

11. Για το έργο της Διεθνούς Επιτροπής Προσωπικής Καταστάσεως βλ. *Διεθνής Επιτροπή Προσωπικής Καταστάσεως - Ελληνικό Τμήμα*, Επιμ. *Σπ. Βρέλλης*, *Η Διεθνής Επιτροπή Προσωπικής Καταστάσεως και ο Οικογενειακός Βίος* (2011). Βλ. επίσης *W. Pintens*, *The impact of the International Commission on Civil Status (ICCS) on European family law*, σε: *Jens M. Shcerpe* (Ed.), *European Family Law Vol. I* (2016) σελ. 124-142.

αναφερθεί η Σύμβαση του 1965 για την αρμοδιότητα των Αρχών, το εφαρμοστέο δίκαιο και την αναγνώριση των αποφάσεων όσον αφορά την υιοθεσία, η Σύμβαση του 1970 για την αναγνώριση των διαζυγίων και των δικαστικών χωρισμών καθώς και η Σύμβαση του 1978 για την τέλεση και την αναγνώριση του κύρους των γάμων.

Ο λόγος για τον οποίο κρίνεται σκόπιμο, η ανάπτυξη, σχετικά με το θετικό δίκαιο, να επικεντρωθεί στο έργο της *Commission Internationale de l'État Civil* είναι ότι πρόκειται για ένα αυτόνομο διεθνή Οργανισμό ασχολούμενο αποκλειστικώς και μόνον με το θέμα της προσωπικής καταστάσεως, όπως φαίνεται και από τον τίτλο του, και στο πλαίσιο του οποίου έχει συντελεσθεί ένα σημαντικό νομοθετικό έργο στον τομέα που ενδιαφέρει εδώ. Το νομοθετικό έργο της CIEC καταλαμβάνει όλες τις επί μέρους πτυχές της προσωπικής καταστάσεως, όπως ορίσθηκε προηγουμένως, δηλαδή τόσο τις ιδιωτικού δικαίου όσο και τις δημοσίου δικαίου εκφάνσεις αυτού του γενικότερου προβλήματος.

Πριν, πάντως, αναφερθεί αναλυτικότερα σε τι συνίσταται το έργο της CIEC, είναι χρήσιμες ορισμένες σύντομες πληροφορίες για την ταυτότητα του Οργανισμού αυτού. Η Διεθνής Επιτροπή Προσωπικής Καταστάσεως είναι ένας διακυβερνητικός διεθνής Οργανισμός ο οποίος αποτελείται σήμερα από 10 Κράτη μέλη¹². Η Ελλάδα μετέχει του Οργανισμού αυτού από το 1959. Η CIEC έχει αναπτύξει επαφές και με άλλα Κράτη, ενώ έχει συνάψει συμφωνίες συνεργασίας με άλλους διεθνείς Οργανισμούς, όπως το Συμβούλιο της Ευρώπης, η Συνδιάσκεψη της Χάγης, η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους πρόσφυγες και η Ευρωπαϊκή Ένωση. Επίσημη γλώσσα του Οργανισμού είναι η γαλλική, σκοπός δε αυτού είναι η διεθνής συνεργασία στον τομέα της προσωπικής καταστάσεως καθώς και η προώθηση της ανταλλαγής πληροφοριών περί προσωπικής καταστάσεως μεταξύ των ληξιαρχείων των Κρατών μελών αυτού.

Τους σκοπούς αυτούς εξυπηρετεί το νομοθετικό έργο που συντελείται στο πλαίσιο αυτό και που ενδιαφέρει, κυρίως, επί του προκειμένου. Θα πρέπει, πάντως, να αναφερθεί ότι, εκτός από την θέσπιση κανόνων δικαίων, η Διεθνής Επιτροπή Προσωπικής Καταστάσεως έχει να επιδείξει και ένα σημαντικό έργο τεκμηριώσεως σχετικά με τις λύσεις που ισχύουν για τα θέματα της προσωπικής καταστάσεως στο δίκαιο των Κρατών μελών αυτής. Το σημαντικότερο επίτευγμα της CIEC στον τομέα αυτό είναι ο *Guide pratique international de l'État civil*¹³: πρόκειται για την συγκέντρωση των απαντήσεων των Κρατών μελών σε ένα λεπτομερές ερωτηματολόγιο που αφορά τόσο την οργάνωση των ληξιαρχείων όσο και τις δικαιοκτικές λύσεις που ισχύουν σε κάθε Κράτος μέλος για όλα τα επί μέρους θέματα που συγκροτούν την προσωπική κατάσταση. Το σημαντικό

12. Πρόκειται για την Ελλάδα, το Βέλγιο, την Ισπανία, τη Γαλλία, το Λουξεμβούργο, το Μεξικό, τις Κάτω Χώρες, την Πολωνία, την Ελβετία και την Τουρκία. Ως παρατηρητές μετέχουν η Κύπρος, η Λιθουανία, η Μολδαβία, το Περού, η Ρουμανία, η Ρωσία, η Αγία Έδρα, η Σλοβενία και η Σουηδία. Θα πρέπει να αναφερθεί ότι ήταν επίσης μέλη της CIEC, απεχώρησαν όμως, σε μεγάλο βαθμό ενόψει των εξελίξεων περί την προσωπική κατάσταση στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, η Ιταλία, η Αυστρία, η Πορτογαλία, η Γερμανία, η Κροατία και η Ουγγαρία.

13. Το έργο αυτό είναι διαθέσιμο στην ηλεκτρονική σελίδα της Διεθνούς Επιτροπής Προσωπικής Καταστάσεως (http://www.ciec1.org/SiteCIEC/PAGE_Principale/5AkAALBPrxBZWSUmZtd3FzBwA).

αυτό έργο, άλλοτε διαθέσιμο σε έντυπη μόνον μορφή, δημοσιεύεται πλέον και στο διαδίκτυο. Εκτός αυτού, η Διεθνής Επιτροπή Προσωπικής Καταστάσεως πραγματοποιεί, κατά καιρούς, διάφορες μελέτες συγκριτικού δικαίου. Θα πρέπει, έτσι, να αναφερθεί η μελέτη για την εφαρμογή στον τομέα της προσωπικής καταστάσεως των αρχών της ΕΣΔΑ, η μελέτη για την απάτη στον τομέα της προσωπικής καταστάσεως, η μελέτη για την αλλαγή φύλου, και η πιο πρόσφατη μελέτη για τους εικονικούς γάμους καθώς και η μελέτη για τα πρόσωπα που στερούνται εγγράφων ταυτότητας και προσωπικής καταστάσεως¹⁴.

- 15 Όσον αφορά το κατ' εξοχήν νομοθετικό έργο της CIEC, θα πρέπει να αναφερθεί ότι στο πλαίσιο αυτό έχουν συναφθεί 34 διεθνείς Συμβάσεις και έχουν υιοθετηθεί 9 συστάσεις προς τα Κράτη μέλη. Όσον αφορά τις Συμβάσεις που ενδιαφέρουν εδώ, θα πρέπει να παρατηρηθεί ότι αυτές είναι δύο ειδών: πρόκειται, κατά πρώτο λόγο, για κείμενα που προβαίνουν σε ενοποίηση των κανόνων δικαίου των Κρατών μελών ή πάντως επιβάλλουν την αναγνώριση καταστάσεων που έχουν δημιουργηθεί στην αλλοδαπή (Α). Εκτός αυτών όμως, υπάρχουν και κείμενα τεχνικού, μάλλον, χαρακτήρα (Β).

1. Συμβάσεις με αντικείμενο την ενοποίηση του δικαίου

- 16 Ως προς τις Συμβάσεις αυτής της κατηγορίας θα πρέπει πρωτίστως να επισημανθεί ότι δεν αποτελούν το μεγαλύτερο τμήμα του νομοθετικού έργου της Commission Internationale de l' État Civil ούτε και έχουν συναντήσει ιδιαίτερη επιτυχία. Συμβάσεις που εμπίπτουν σ' αυτή την κατηγορία είναι η Σύμβαση αρ. 18 του 1980 σχετικά με την εκούσια αναγνώριση τέκνων, η Σύμβαση αρ. 19, επίσης του 1980, για το εφαρμοστέο δίκαιο στα ονόματα και επώνυμα και η Σύμβαση αρ. 29 του 2000 σχετικά με την αναγνώριση αποφάσεων για την αλλαγή φύλου. Στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης θα αναφερθούμε, ωστόσο, σε δύο πιο πρόσφατες Συμβάσεις της Διεθνούς Επιτροπής Προσωπικής Καταστάσεως, οι οποίες αφορούν το όνομα και την καταχωρημένη συμβίωση, δεν καθιερώνουν, όμως, ενιαίους κανόνες δικαίου ως προς τις εν λόγω σχέσεις. Αντιθέτως, στο πλαίσιο των συγκεκριμένων νομοθετικών κειμένων υιοθετείται η λεγόμενη μέθοδος της αναγνωρίσεως. Αν και στο πλαίσιο της θεωρίας η μέθοδος αυτή διακρίνεται της ενοποιήσεως του δικαίου¹⁵, θα μπορούσε να λεχθεί ότι μέσω αυτής επιτυγχάνεται μία ιδιότυπη, *ad hoc*, εναρμόνιση: αν και οι κανόνες των Κρατών δεν μεταβάλλονται, η εκάστοτε επίδικη σχέση κρίνεται κατά τρόπο ενιαίο στα Κράτη με τα οποία συνδέεται η σχέση¹⁶.
- 17 Οι Συμβάσεις για τις οποίες πρόκειται, είναι, ειδικότερα, η Σύμβαση αρ. 31 του 2005 για την αναγνώριση των επωνύμων και η Σύμβαση αρ. 32 του 2007 για την αναγνώριση των καταχωρημένων συμβιώσεων. Ενόψει των παραπάνω παρατηρήσεων, καθίσταται σαφές ότι τα προαναφερθέντα νομοθετικά κείμενα αξίζει να τύχουν ιδιαίτερης μνείας, όχι μό-

14. Οι μελέτες αυτές είναι δημοσιευμένες στον ιστότοπο της Διεθνούς Επιτροπής Προσωπικής Καταστάσεως (http://www.ciec1.org/SiteCIEC/PAGE_GuidePratique/5AkAAL6GrxBCZWISUmZtd3FzBwA) (τελευταία επίσκεψη 25.5.2016).

15. Βλ. σχετικά *Ch. Pamboukis*, Droit international privé holistique: droit uniforme et droit international privé, RCADI Tome 330, 2008, σελ. 9-474.

16. Για την μέθοδο της αναγνωρίσεως βλ. ανωτέρω υπό [1] (όπου και σχετικές παραπομπές).

νο λόγω του πιο πρόσφατου χαρακτήρα τους αλλά και λόγω του μεθοδολογικού ενδιαφέροντος που παρουσιάζουν. Αν και επί του προκειμένου δεν τίθεται θέμα αναλύσεως των Συμβάσεων αυτών, μία σύντομη αναφορά ορισμένων από τις ρυθμίσεις που θεσπίζονται στο πλαίσιο αυτό, είναι χρήσιμη, προκειμένου να αντιληφθεί κανείς την ιδιομορφία αυτών.

Στο πλαίσιο της Συμβάσεως για το όνομα¹⁷ στο άρθρο 1 ορίζεται ότι «Σε περίπτωση γάμου ενός προσώπου που έχει την ιθαγένεια συμβαλλόμενου Κράτους, η δήλωση των συζύγων σχετικά με το επώνυμο που θα φέρουν κατά τη διάρκεια του γάμου ή η δήλωση ενός εξ αυτών για το επώνυμο που θα φέρει διαρκούντος του γάμου αναγνωρίζεται στα συμβαλλόμενα κράτη εφόσον έγινε στο συμβαλλόμενο Κράτος του οποίου ο ένας από τους συζύγους έχει την ιθαγένεια ή στο συμβαλλόμενο Κράτος της κοινής συνήθους διαμονής των συζύγων κατά τον χρόνο της δηλώσεως». Ανάλογη είναι και η ρύθμιση του άρθρου 4, όπου προβλέπεται ότι «1. Το επώνυμο που δίδεται στο συμβαλλόμενο Κράτος του τόπου γεννήσεως ενός παιδιού που έχει δύο ή περισσότερες ιθαγένειες αναγνωρίζεται στα άλλα συμβαλλόμενα κράτη, εφόσον το Κράτος είναι ένα από τα κράτη των οποίων την ιθαγένεια έχει το παιδί. 2. Κατά παρέκκλιση της προηγούμενης παραγράφου το επώνυμο που δίδεται στο παιδί κατόπιν αιτήσεως των γονέων σε ένα άλλο συμβαλλόμενο Κράτος του οποίου το παιδί έχει την ιθαγένεια αναγνωρίζεται στα λοιπά συμβαλλόμενα κράτη.».

Από την άλλη πλευρά, στην Σύμβαση του 2007 για την αναγνώριση των καταχωρημένων συμβιώσεων¹⁸ και στο άρθρο 2 αυτής ορίζεται ότι «Μία καταχωρημένη συμβίωση η οποία καταχωρήθηκε σε ένα Κράτος αναγνωρίζεται στα συμβαλλόμενα κράτη». Ενδιαφέρον παρουσιάζει επίσης η ρύθμιση του άρθρου 7 που έχει ως αντικείμενο τα κωλύματα αναγνώρισεως μιας καταχωρημένης συμβιώσεως¹⁹. Στο άρθρο αυτό προβλέπεται ότι ένα Συμβαλλόμενο Κράτος δεν μπορεί να αρνηθεί την αναγνώριση μιας καταχωρημένης συμβιώσεως που έχει συναφθεί σε ένα άλλο Συμβαλλόμενο Κράτος παρά μόνον για έναν από τους ακόλουθους λόγους: α) εάν οι δύο σύντροφοι είναι συγγενείς εξ αίματος ή εξ αγχιστείας σε τέτοιο βαθμό που αποτελεί κώλυμα, σύμφωνα με το δίκαιο του Κράτους της αναγνώρισεως, για την σύναψη γάμου ή καταχωρημένης συμβιώσεως· β) εάν κατά τον χρόνο δηλώσεως της βουλήσεως για την σύναψη της καταχωρημένης συμβιώσεως ενώπιον της αρμόδιας Αρχής ο ένας από τους συντρόφους τελούσε σε σχέση γάμου ή καταχωρημένης συμβιώσεως, που δεν έχει λυθεί· γ) εάν κατά τον

17. Για το καθεστώς του ονόματος στο πλαίσιο του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου βλ. ενδεικτικώς *W. Pintens*, *Quelques observations sur la détermination du nom en droit international privé*, σε: Τιμητικό Τόμο *Σπυρίδωνος Βλ. Βρέλλη* – Σε αναζήτηση της δικαιοσύνης, 2014, σελ. 787-797. Όσον αφορά ειδικώς την ενωσιακή έννομη τάξη βλ., μεταξύ άλλων, *V. Lipp*, *Die "Anerkennung" des ausländischen Namens eines Bürgers der Europäischen Union – Von «Konstantinidis» bis «Runevič-Vardyn/Wardyn»*, σε: Τιμητικό Τόμο *Βρέλλη* σελ. 539-556. Για τη νομολογία των δικαστηρίων της Ενώσεως ως προς το θέμα αυτό βλ. κατωτέρω πλαγιάρ. 80 επ.

18. Για το θέμα αυτό βλ. ανωτέρω πλαγιάρ. 24-26.

19. Στο πλαίσιο της Συμβάσεως για το όνομα, το άρθρο 7 προβλέπει ότι είναι δυνατόν να υπάρξει άρνηση της αναγνώρισεως, μόνον εφόσον αυτή είναι αντίθετη στη δημόσια τάξη του Κράτους, στο οποίο γίνεται επίκληση της αναγνώρισεως.

χρόνο δηλώσεως της βουλήσεως για την σύναψη της καταχωρημένης συμβιώσεως ενώπιον της αρμόδιας Αρχής ο ένας από τους συντρόφους δεν είχε συμπληρώσει το αναγκαίο όριο ηλικίας για την σύναψη καταχωρημένης συμβιώσεως, σύμφωνα με το δίκαιο του Κράτους αναγνώρισεως, ή εάν το δίκαιο αυτό δεν γνωρίζει τον θεσμό της καταχωρημένης συμβιώσεως, το όριο ηλικίας που απαιτείται για την σύναψη γάμου· δ) εάν κατά τον χρόνο δηλώσεως της βουλήσεως για την σύναψη της καταχωρημένης συμβιώσεως ενώπιον της αρμόδιας Αρχής ο ένας από τους συντρόφους δεν ήταν διανοητικώς ικανός να συναινέσει στην σύναψη της καταχωρημένης συμβιώσεως ή δεν συνήνεσε ελεύθερα στην σύναψη της σχέσεως· ε) εάν κατά τον χρόνο δηλώσεως της βουλήσεως για την σύναψη της καταχωρημένης συμβιώσεως ενώπιον της αρμόδιας Αρχής κανένας από τους συντρόφους δεν είχε την ιθαγένεια του Κράτους της καταχωρήσεως της σχέσεως ή δεν είχε την συνήθη διαμονή του στο Κράτος αυτό· στ) εάν η αναγνώριση της καταχωρημένης συμβιώσεως είναι προδήλως αντίθετη στη δημόσια τάξη του Κράτους στο οποίο επιδιώκεται η αναγνώριση της καταχωρημένης συμβιώσεως²⁰.

2. Συμβάσεις τεχνικού χαρακτήρα

- 20 Οι Συμβάσεις της Διεθνούς Επιτροπής Προσωπικής Καταστάσεως που εμπίπτουν σ' αυτήν την κατηγορία, είναι Συμβάσεις που αφορούν την ληξιαρχική αποτύπωση των συμβάντων προσωπικής καταστάσεως. Μία άλλη επισήμανση σχετικά με τις Συμβάσεις αυτές είναι ότι οι Συμβάσεις αυτού του είδους έχουν συναντήσει μεγαλύτερη επιτυχία απ' ό,τι οι Συμβάσεις της πρώτης κατηγορίας, καθώς προσφέρουν μεγαλύτερη βοήθεια σε όσους ασχολούνται επαγγελματικά με την προσωπική κατάσταση αλλά και στους ίδιους τους πολίτες. Πρόκειται για διεθνή συμβατικά κείμενα που είτε θεσπίζουν ενιαία διεθνή πρότυπα ληξιαρχικών πράξεων είτε προβλέπουν την ανταλλαγή πληροφοριών περί προσωπικής καταστάσεως μεταξύ των ληξιαρχείων των συμβαλλομένων Κρατών. Στις Συμβάσεις αυτές θα αναφερθούμε αμέσως μετά. Προηγουμένως, ωστόσο, θα πρέπει να εξηγήσουμε για ποιο λόγο οι Συμβάσεις έχουν ιδιαίτερη χρησιμότητα. Θα πρέπει, έτσι, να παρατηρηθεί ότι για τα άτομα δεν είναι, ίσως, αμέσως αντιληπτή η σημασία της εναρμονίσεως των κανόνων δικαίου. Εκείνο που ενδιαφέρει τα εμπλεκόμενα πρόσωπα είναι, όταν αυτά έχουν την συνήθη διαμονή τους σε ένα Κράτος και τους ζητείται απόσπασμα ή ακριβές αντίγραφο ληξιαρχικής πράξεως που έχει συνταχθεί στο Κράτος της ιθαγένειάς τους, να μπορούν να λάβουν το απόσπασμα ή το αντίγραφο αυτό από τις Αρχές του Κράτους καταγωγής τους και το απόσπασμα αυτό να γίνει δεκτό από τις Αρχές του Κράτους της συνήθους διαμονής τους.
- 21 Στην πράξη, αυτό σημαίνει ότι, εφόσον τα πρόσωπα κυκλοφορούν, θα πρέπει μαζί τους να μπορούν να κυκλοφορούν και οι ληξιαρχικές πράξεις που τα αφορούν. Όμως, η άμεση (κατά το δυνατόν) πρόσβαση των ενδιαφερομένων στα ληξιαρχικά έγγραφα δεν είναι η μόνη προϋπόθεση της κυκλοφορίας των ληξιαρχικών πράξεων. Επί πλέον, για να καταστεί δυνατή η κυκλοφορία των εν λόγω εγγράφων, θα πρέπει τα έγγραφα αυτά να μπορούν να γίνουν κατανοητά και αποδεκτά στην αλλοδαπή. Έτσι, η Διεθνής Επιτροπή

20. Για την καταχωρημένη συμβίωση βλ. ανωτέρω υπό [4B].

προσωπικής Καταστάσεως κατήρτισε ένα αριθμό Συμβάσεων που καθιερώνουν ενιαία διεθνή πρότυπα ληξιαρχικών πράξεων/εγγράφων που είναι είτε πολύγλωσσα είτε κωδικοποιημένα (έτσι ώστε να μην υπάρχει κίνδυνος μη κατανοήσεως ενός εγγράφου με αλλοδαπή προέλευση), και τα οποία είτε χορηγούνται στους ίδιους τους πολίτες είτε διαβιβάζονται στις Αρχές ενός άλλου Κράτους και γίνονται αποδεκτά στην αλλοδαπή χωρίς μετάφραση και επικύρωση, έχουν δε αποδεικτική ισχύ.

Οι Συμβάσεις, για τις οποίες πρόκειται στο σημείο αυτό, διακρίνονται σε δύο επί μέρους κατηγορίες: υπάρχουν, κατά πρώτο λόγο, Συμβάσεις, όπως είναι η Σύμβαση αρ. 16, που προβλέπουν την χορήγηση ομοιόμορφων εγγράφων που προορίζονται για χρήση στην αλλοδαπή, καθώς επίσης και Συμβάσεις που ρυθμίζουν την ανταλλαγή πληροφοριών περί προσωπικής καταστάσεως μεταξύ των Αρχών των διαφόρων Κρατών. 22

Όσον αφορά την πρώτη από τις ειδικότερες αυτές κατηγορίες, η πιο χαρακτηριστική Σύμβαση είναι η Σύμβαση αρ. 16. Η Σύμβαση αυτή, η οποία έχει και την μεγαλύτερη επιτυχία στο πλαίσιο της CIEC, υπεγράφη στη Βιέννη το 1976 και αντικατέστησε την πρώτη Σύμβαση της Διεθνούς Επιτροπής Προσωπικής Καταστάσεως (υπογραφέισα το 1956 στο Παρίσι). Αυτό δείχνει ότι το πρόβλημα για το οποίο πρόκειται εδώ, το πρόβλημα δηλαδή της κατανοήσεως αλλοδαπών ληξιαρχικών εγγράφων, είχε γίνει αντιληπτό από πολύ νωρίς. Η Σύμβαση αρ. 16 καθιερώνει πολύγλωσσα διεθνή μοντέλα αποσπασμάτων ληξιαρχικών πράξεων γεννήσεως, γάμου και θανάτου. Αν και η Σύμβαση αυτή ισχύει σε 20 κράτη, η Ελλάδα δεν την έχει κυρώσει. Θα πρέπει, τέλος, να επισημανθεί ότι η συγκεκριμένη Σύμβαση τροποποιήθηκε από την Σύμβαση αρ. 34, η οποία συνήφθη στο Στρασβούργο το 2014 και αφορά την έκδοση αποσπασμάτων και πολύγλωσσων, κωδικοποιημένων πιστοποιητικών προσωπικής καταστάσεως²¹. Η νέα Σύμβαση καθιερώνει επίσης πιστοποιητικά για το σύμφωνο συμβιώσεως και την αναγνώριση τέκνου, ενώ προέβη επίσης στον «εκσυγχρονισμό» εγγραφών που περιλαμβάνονται στα έγγραφα προσωπικής καταστάσεως, με σκοπό την προσαρμογή αυτών στις αλλαγές που επήλθαν σε ορισμένα δίκαια και ακριβέστερα στην αναγνώριση ενώσεων του οικογενειακού δικαίου μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου²². 23

Προκειμένου, από την άλλη πλευρά, για τις Συμβάσεις που προβλέπουν ανταλλαγή πληροφοριών περί προσωπικής καταστάσεως μεταξύ των Αρχών διαφόρων Κρατών, θα πρέπει να διευκρινισθεί ότι υπάρχουν αφενός μεν Συμβάσεις που έχουν ως κύριο αντικείμενό τους την ανταλλαγή τέτοιων στοιχείων, αφετέρου δε Συμβάσεις που προβλέπουν μία ανάλογη ανταλλαγή ως ζήτημα παρεπόμενο του κυρίως αντικειμένου ρυθμίσεως της συγκεκριμένης κάθε φορά Συμβάσεως. Πάντως, και στις δύο περιπτώσεις η 24

21. Η Σύμβαση αυτή είναι διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση http://www.ciec1.org/WD190AWP/WD190Awp.exe/CONNECT/SiteCIEC?_WWREFERER_=http%3A%2F%2Fwww.ciec1.org%2F&_WWNATION_=5 (τελευταία επίσκεψη 25.5.2016). Η συγκεκριμένη Σύμβαση έχει υπογραφεί από το Βέλγιο, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ελβετία και την Ισπανία.

22. Θα πρέπει να αναφερθεί ότι η εν λόγω Σύμβαση προβλέπει τη δυνατότητα διατυπώσεως επιφυλάξεως ως προς την εφαρμογή της Συμβάσεως αρ. 34 εν σχέσει προς τον γάμο μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου καθώς και ως προς το σύμφωνο συμβιώσεως (ή μία ή περισσότερες μορφές αυτού) (άρθρο 11).

ανταλλαγή πληροφοριών γίνεται με την χρήση ενιαίων διεθνών μοντέλων, πολύγλωσσων ή κωδικοποιημένων. Ανάλογα με την Σύμβαση και το ειδικότερο αντικείμενό της, η Αρχή-παραλήπτης της πληροφορίας διαφέρει, αφού το κάθε Κράτος, και μόνον, μπορεί να ορίσει την αρμόδια, προς τούτο, Αρχή.

- 25 Στο σημείο αυτό, θα περιορισθούμε στην αναφορά δύο Συμβάσεων που έχουν ως κύριο αντικείμενο την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των Αρχών διαφορετικών Κρατών. Πρόκειται για την Σύμβαση αρ. 3 και την Σύμβαση αρ. 26. Η Σύμβαση αρ. 3 υπογράφηκε στην Κωνσταντινούπολη το 1958 και ισχύει σε 11 Κράτη, όχι όμως στην Ελλάδα. Σύμφωνα με την εν λόγω Σύμβαση το ληξιαρχείο που συντάσσει ή εγγράφει μία πράξη γάμου ή θανάτου ειδοποιεί τις Αρχές του Κράτους της ιθαγένειας του κάθε συζύγου ή του θανόντος. Η Σύμβαση αρ. 26 για τη διεθνή ανταλλαγή πληροφοριών περί προσωπικής καταστάσεως που υπογράφηκε το 1997 στο Neuchâtel, αντικαθιστά την Σύμβαση αρ. 3 και επεκτείνει τις πληροφορίες που είναι αντικείμενο ανταλλαγής. Έτσι, προβλέπεται ανταλλαγή σχετικά όχι μόνον με το γάμο ή το θάνατο αλλά και όσον αφορά την λύση γάμου και την αναγνώριση τέκνου καθώς και στην περίπτωση διορθώσεως των παραπάνω πράξεων. Για τον σκοπό αυτό, προβλέπονται και πάλι ενιαία έντυπα, έντυπα, δηλαδή, που ισχύουν στο σύνολο των συμβαλλομένων Κρατών. Όσον αφορά, εξάλλου, την Σύμβαση αυτή, θα πρέπει να αναφερθεί ότι είναι αντικείμενο αναθεωρήσεως, με σκοπό αφενός μεν την περαιτέρω διεύρυνση των διαβιβάσιμων πληροφοριών (έτσι ώστε να διαβιβάζονται επίσης πληροφορίες για τη γέννηση, την πατρότητα των τέκνων, τα σύμφωνα συμβιώσεως και την λύση ή την ακύρωσή τους, την αλλαγή του επωνύμου ή την αλλαγή φύλου κ.λπ.) αφετέρου δε τον ακριβέστερο προσδιορισμό των Αρχών στις οποίες θα πρέπει να διαβιβάζονται οι πληροφορίες αυτές, έτσι ώστε η ανταλλαγή αυτή να είναι περισσότερο αποτελεσματική και χρήσιμη.
- 26 Θα πρέπει, τέλος, να αναφερθεί ότι, στο πλαίσιο της Διεθνούς Επιτροπής Προσωπικής Καταστάσεως, έγιναν εργασίες για τη δημιουργία μιας ηλεκτρονικής πλατφόρμας με σκοπό την ανταλλαγή πληροφοριών περί προσωπικής καταστάσεως²³, αλλά και για την κατάρτιση μιας διεθνούς Συμβάσεως που θα ρυθμίζει τους νομικούς όρους χρήσεως της πλατφόρμας αυτής. Ο σκοπός των εργασιών αυτών είναι προφανής: πρόκειται για την ανάγκη να διευκολυνθεί και κυρίως να επιταχυνθεί η ανταλλαγή πληροφοριών περί προσωπικής καταστάσεως με χρήση, ακριβώς, των νέων τεχνολογιών. Θα πρέπει, πάντως, να τονισθεί ότι τα προβλήματα που ανακύπτουν ως προς την χρήση μιας ανάλογης πλατφόρμας δεν είναι μόνον τεχνικής ή οικονομικής φύσεως – βεβαίως υπάρχουν και τέτοια προβλήματα και είναι σημαντικά, αλλά δεν είναι τα μόνα. Ανακύπτουν επίσης σοβαρά νομικά ζητήματα σχετικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων.

23. Η πλατφόρμα αυτή έχει ολοκληρωθεί. Πληροφορίες για την λειτουργία της υπάρχουν στον ιστότοπο της Διεθνούς Επιτροπής Προσωπικής Καταστάσεως (http://www.ciec1.org/SiteCIEC/PAGE_Principale/UBMAABKqUXJGelFaaWfaWHIPBgA?WD_ACTION_=REFRESH&PAGE_PRINCIPALE=PAGE_PRINCIPALE.htm) (τελευταία επίσκεψη 25.5.2016). Για την πλατφόρμα αυτή βλ. Α. Βαρβέρη, Η υπερεθνική ισχύς της ληξιαρχικής πράξης - Ασφαλής ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ φορέων του Δημοσίου διαφορετικών κρατών (Διδακτορική διατριβή Πανεπιστήμιο Αθηνών 2016).

Τα προβλήματα αυτά είναι απόρροια του συνδυασμού δύο στοιχείων: πρόκειται, κατά πρώτο λόγο, για το γεγονός ότι τα Κράτη μέλη της CIEC δεν είναι όλα και Κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, έτσι ώστε να δεσμεύονται όλα από την σχετική ευρωπαϊκή νομοθεσία για το θέμα της προστασίας των προσωπικών δεδομένων²⁴, ή δεν δεσμεύονται όλα από την Σύμβαση αρ. 108, του 1981, του Συμβουλίου της Ευρώπης, για την προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων. Το δεύτερο στοιχείο για το οποίο έγινε προηγουμένως λόγος, είναι ο «ανοικτός» χαρακτήρας των Συμβάσεων που ενδιαφέρουν στο σημείο αυτό, το γεγονός, δηλαδή, ότι στις Συμβάσεις περί ανταλλαγής πληροφοριών σχετικά με την προσωπική κατάσταση μπορούν να προσχωρήσουν ακόμη και τρίτα Κράτη, δηλαδή Κράτη μη μέλη της Διεθνούς Επιτροπής Προσωπικής Καταστάσεως και ενδεχομένως μη μέλη ούτε και της Ευρωπαϊκής Ενώσεως.

Για τον λόγο αυτό συνήφθη η Σύμβαση αρ. 33 (της 19ης Σεπτεμβρίου 2012, υπογραφείσα στην Ρώμη) σχετικά με την χρήση της πλατφόρμας της Commission Internationale de l'État Civil για τη διεθνή ανταλλαγή δεδομένων προσωπικής καταστάσεως διά της ηλεκτρονικής οδού. Η εν λόγω Σύμβαση, εκτός από τους κανόνες δικαίου που εφαρμόζονται ως προς την λειτουργία της πλατφόρμας, περιλαμβάνει, σε παράρτημα, τον εσωτερικό κανονισμό αυτής καθώς και τον κατάλογο των Συμβάσεων CIEC, για την εφαρμογή των οποίων είναι αναγκαία η χρήση της πλατφόρμας. Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να επισημανθεί ότι το θέμα της χρήσεως ηλεκτρονικών μέσων για την ανταλλαγή πληροφοριών περί της προσωπικής καταστάσεως δεν είναι η πρώτη φορά που απασχόλησε τη Διεθνή Επιτροπή Προσωπικής Καταστάσεως. Θα πρέπει, πράγματι, να μνημονευθεί η σύσταση αρ. 9 της 21ης Μαρτίου 1991 σχετικά με την μηχανοργάνωση της προσωπικής καταστάσεως (στο πλαίσιο της οποίας ετίθετο τα ελάχιστα τεχνικά χαρακτηριστικά κάθε σχετικού πληροφορικού συστήματος καθώς και ορισμένοι κανόνες που θα πρέπει να διέπουν την ανταλλαγή πληροφοριών που έχουν καταχωρηθεί ηλεκτρονικώς, τόσο στο εσωτερικό ενός Κράτους μέλους όσο και διασυνοριακώς) καθώς και την Σύμβαση αρ. 30 που υπεγράφη στην Αθήνα την 17η Σεπτεμβρίου 2001 σχετικά με τη διεθνή ανταλλαγή πληροφοριών στον τομέα της προσωπικής καταστάσεως διά της ηλεκτρονικής οδού.

Θα μπορούσε να σκεφθεί κανείς ότι η σημασία της Commission Internationale de l'État Civil και συνεπώς των εργασιών της δεν είναι και τόσο μεγάλη, λόγω του μικρού σχετικά αριθμού των Κρατών που μετέχουν αυτής κατά το παρόν χρονικό στάδιο, αλλά και των δυσκολιών που υπάρχουν, όσον αφορά την κύρωση των Συμβάσεων που συνάπτονται στο πλαίσιο αυτό. Στην πραγματικότητα, για να αντιληφθεί κανείς την σημασία των εργασιών του συγκεκριμένου Διεθνούς Οργανισμού, αρκεί να δει τις αναφορές που γίνονται στο έργο του στο πλαίσιο των εργασιών της Ευρωπαϊκής Ενώσεως για τα θέμα-

24. Για την νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, όσον αφορά την προστασία των προσωπικών δεδομένων, βλ. αναλυτικότερα την ιστοσελίδα της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (http://www.dpa.gr/portal/page?_pageid=33,123482&_dad=portal&_schema=PORTAL) (τελευταία επίσκεψη 25.5.2016).

τα της προσωπικής καταστάσεως²⁵. Είναι η αναφορά αυτή απόρροια της απουσίας σχετικών ρυθμίσεων στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως ή, πέραν αυτού, οι εργασίες του συγκεκριμένου Οργανισμού αποτελούν πηγή εμπνεύσεως για τη διαμόρφωση των αναγκαίων ρυθμίσεων στο πλαίσιο αυτό; Η απάντηση στο ερώτημα αυτό θα προκύψει μέσα από την αναφορά που ακολουθεί στον ρόλο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως ως προς τα ζητήματα της προσωπικής καταστάσεως (§2).

B. Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ενώσεως για τη ρύθμιση των ζητημάτων προσωπικής καταστάσεως²⁶

- 29 Στο σημείο αυτό θα γίνει αναφορά στις εργασίες που είναι εν εξελίξει στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως σχετικά με την απλούστευση της κυκλοφορίας των δημοσίων εγγράφων των Κρατών μελών της Ενώσεως εντός αυτής. Αντικείμενο αναλύσεως θα αποτελέσουν ειδικότερα η Πράσινη Βίβλος που δημοσιεύτηκε σχετικά με το θέμα αυτό (Α), η Πρόταση Κανονισμού που ακολούθησε (Β) και, τέλος, το κείμενο της Προτάσεως αυτής, όπως διαμορφώθηκε εν τέλει και πρόκειται να ισχύσει στο άμεσο μέλλον (Γ). Σκοπός της αναλυτικής αυτής αναφοράς στην εξέλιξη της πρωτοβουλίας του ευρωπαϊκού νομοθέτη εν σχέσει προς την προσωπική κατάσταση είναι να καταστούν σαφείς οι δυσχέρειες που ανακύπτουν ως προς τη νομοθετική ρύθμιση των θεμάτων αυτών αλλά και η εξέλιξη των προτεινόμενων λύσεων μέσα στον χρόνο.

1. Η Πράσινη Βίβλος «Λιγότερα διοικητικά διαβήματα για τους πολίτες: Προώθηση της ελεύθερης κυκλοφορίας των δημοσίων εγγράφων και της αναγνώρισης των εννόμων αποτελεσμάτων των πιστοποιητικών προσωπικής κατάστασης» [COM(2010) 747 τελικό]

- 30 Τυπικώς, η ευρωπαϊκή έννομη τάξη χαρακτηρίζεται ακόμη από την απουσία ρυθμίσεων του θετικού δικαίου σχετικών με την προσωπική κατάσταση, με εξαίρεση, όπως θα αναφερθεί στην συνέχεια, ορισμένες αποφάσεις των Δικαστηρίων της Ενώσεως που αφορούν κυρίως το θέμα του επωνύμου²⁷. Η κατάσταση αυτή αναμένεται να μεταβληθεί σύντομα, καθώς η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ήδη προβεί σε δημοσίευση μιας Πράσινης Βίβλου με αντικείμενο την προσωπική κατάσταση, με την οποία εγκαινιάσθηκε ευρεία διαβούλευση για το θέμα αυτό, ακολούθησε δε σχετική Πρόταση Κανονισμού, η οποία αποτέλεσε αντικείμενο συζητήσεων και διαπραγματεύσεων. Οι διαπραγματεύσεις αυτές έχουν ολοκληρωθεί, με μόνη εξαίρεση την γλωσσική επεξεργασία του κειμένου του Κανονισμού.

25. Βλ. τις προτάσεις της Γενικής Εισαγγελέως Eleanor Sharpston, της 24^{ης} Απριλίου 2008, επί της υποθέσεως C-353/06 Stefan Grunkin και Dorethee Regina Paul κ. Leonhard Matthias Grunkin-Paul και Standesamt Stadt Niebüll (σκέψη 45).

26. Βλ. σχετικά *E. Pataut*, *Vers un État civil européen?*, σε: Τιμητικό Τόμο *Βρέλλη*, σελ. 751-762.

27. Εξαίρεση αποτελεί ακόμη ο Κανονισμός 2201/2003 για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας (Βρυξέλλες ΙΙα) καθώς και ο Κανονισμός 1259/2010 για το εφαρμοστέο δίκαιο στην λύση του γάμου.

31 Στο πλαίσιο της προαναφερθείσας Πράσινης Βίβλου περιγράφονται τα προβλήματα που ανακύπτουν στον τομέα της προσωπικής καταστάσεως σε σχέση με περιπτώσεις που εμφανίζουν στοιχεία αλλοδαπότητας και αναφέρονται οι πιθανοί τρόποι αντιμετώπισης των δυσχερειών αυτών. Βεβαίως, το κείμενο αυτό δεν προδικάζει τις ρυθμίσεις που θα υιοθετηθούν τελικώς, είναι, όμως, σημαντικό ως δηλωτικό της προθέσεως της Ευρωπαϊκής Ενώσεως να παρέμβει νομοθετικώς στον συγκεκριμένο τομέα, αλλά και λόγω της περιγραφής που γίνεται στο πλαίσιο αυτής της Πράσινης Βίβλου των προβλημάτων που ανακύπτουν και των νομικών μεθόδων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν προς επίλυσή τους. Είναι αυτονόητο ότι στο πλαίσιο της παρούσας αναπτύξεως δεν είναι δυνατόν να αναφερθούν εκτενώς όσα αναφέρονται στο εν λόγω κείμενο, και κυρίως τα νομικά ζητήματα που τίγονται από τους συντάκτες της.

32 Όσον αφορά τα προβλήματα αυτά, η πρώτη επισήμανση που γίνεται από τους συντάκτες της Πράσινης Βίβλου, αφορά την σχέση της ρυθμίσεως των ζητημάτων της προσωπικής καταστάσεως και των ευρωπαϊκών ελευθεριών. Όπως αναφέρεται, δεν αποκλείεται το ενδεχόμενο αδυναμίας ασκήσεως των ελευθεριών αυτών, αδυναμίας, δηλαδή, ελεύθερης κυκλοφορίας των ευρωπαϊών πολιτών, λόγω των προβλημάτων που ανακύπτουν ως προς την κυκλοφορία των εγγράφων προσωπικής καταστάσεως και την κατ' αρχήν αδυναμία αποδοχής τους στο πλαίσιο μίας άλλης εννόμου τάξεως. Για να καταστεί τούτο δυνατό, συχνά απαιτούνται ιδιαίτερες, χρονοβόρες διατυπώσεις, όπως επικύρωση ή επισημείωση, ενώ προβλήματα ανακύπτουν και όσον αφορά τα αποτελέσματα των εγγράφων αυτών σε μία έννομη τάξη άλλη από αυτή του Κράτους προελεύσεώς τους. Δεν αποκλείεται, άλλωστε, το ενδεχόμενο, οι Αρχές ενός Κράτους μέλους να απαιτούν την υποβολή εγγράφων που δεν είναι γνωστά στο Κράτος μέλος καταγωγής/ιθαγένειας του προσώπου για το οποίο πρόκειται (π.χ. πιστοποιητικό ικανότητας γάμου ή απουσίας κωλύματος προς σύναψη γάμου).

33 Τα μέσα που, όπως αναφέρεται, θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν προς αντιμετώπιση των δυσχερειών που δημιουργούνται προκειμένου για την προσωπική κατάσταση σε περιπτώσεις διασυννοριακού χαρακτήρα, είναι δύο ειδών: πρόκειται για μέσα τεχνικής αλλά και νομικής φύσεως. Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν η κατάργηση των διοικητικών διατυπώσεων (όπως η επικύρωση ή η επισημείωση), η συνεργασία των Κρατών μελών, όσον αφορά τα πιστοποιητικά προσωπικής καταστάσεως, η συγκέντρωση των δεδομένων προσωπικής καταστάσεως σε ένα Κράτος μέλος (το Κράτος της ιθαγένειας ή το Κράτος διαμονής του προσώπου), η δημοσίευση ενός καταλόγου των εθνικών Αρχών που είναι αρμόδιες για τα θέματα προσωπικής καταστάσεως, ο περιορισμός των μεταφράσεων και, τέλος, η δημιουργία ενός ευρωπαϊκού πιστοποιητικού προσωπικής καταστάσεως.

34 Τα μέσα αυτά, αν και ενδεχομένως χρήσιμα, είναι ίσως ανεπαρκή, καθώς αναφέρονται στην τεχνική πλευρά της ρυθμίσεως της προσωπικής καταστάσεως και δεν αφορούν τα νομικά προβλήματα που τίθενται σχετικά με τα εν λόγω ζητήματα σε περίπτωση σχέσεων με στοιχεία αλλοδαπότητας. Δεν μπορεί, πράγματι, να παραβλέψει κανείς ότι το βασικό θέμα που τίθεται σε ανάλογες περιπτώσεις αφορά την αναγνώριση των αποτελεσμάτων των εγγράφων περί προσωπικής καταστάσεως και ότι η κυκλοφορία των εγγράφων αυτών δεν μπορεί να είναι πραγματικά αποτελεσματική, παρά μόνον εάν συνοδεύ-

εται και από αμοιβαία αναγνώριση των αποτελεσμάτων τους. Ως εκ τούτου, στο πλαίσιο της Πράσινης Βίβλου εξετάζονται επίσης τα νομικά μέσα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την εξασφάλιση του επιδιωκόμενου αποτελέσματος. Στο πλαίσιο αυτό τίθεται, κατά πρώτο λόγο, το (βασικό) ερώτημα, κατά πόσο τα ζητήματα που γεννώνται στις περιπτώσεις που μάς ενδιαφέρουν μπορούν να αντιμετωπισθούν από μόνες τις εθνικές Αρχές του κάθε Κράτους μέλους, έστω και με την αναγκαία υποστήριξη από τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ενώσεως.

- 35 Ως μία λύση, που θα ήταν δυνατόν να χρησιμοποιηθεί για τον σκοπό αυτό, αναφέρεται η αυτοδίκαιη αναγνώριση σε κάποιο Κράτος μέλος της προσωπικής καταστάσεως που έχει θεμελιωθεί σε άλλο Κράτος μέλος. Όπως επισημαίνεται από τους συντάκτες της Πράσινης Βίβλου, η αναγνώριση αυτή θα μπορούσε να γίνεται χωρίς εναρμόνιση των ισχυόντων κανόνων δικαίου, αφήνει δε άθικτα τα νομικά συστήματα των Κρατών μελών. Όσον αφορά, από την άλλη πλευρά, τους ευρωπαίους πολίτες, η συγκεκριμένη λύση εξασφαλίζει σταθερότητα της προσωπικής τους καταστάσεως και ασφάλεια δικαίου. Τέλος, επισημαίνεται η ανάγκη αφενός μεν συνδυασμού της εν λόγω λύσεως με αντισταθμιστικά μέτρα που θα επιτρέπουν την αποφυγή της ενδεχόμενης απάτης ή καταχρήσεως, αφετέρου δε λήψεως υπ' όψη των κανόνων δημοσίας τάξεως των Κρατών μελών.
- 36 Μία άλλη λύση που θα μπορούσε να υιοθετηθεί, όσον αφορά τα έννομα αποτελέσματα των πιστοποιητικών προσωπικής καταστάσεως, με σκοπό την αποφυγή αποκλινοσών ρυθμίσεων των σχετικών προβλημάτων, αναλόγως του Κράτους μέλους, ενώπιον των Αρχών του οποίου τίθενται τα προβλήματα αυτά, είναι, σύμφωνα με την Πράσινη Βίβλο, η θέσπιση ενιαίων κανόνων συγκρούσεως. Ως προς την λύση αυτή διευκρινίζεται, πάντως, ότι ανακύπτουν δύο επί μέρους προβλήματα. Τα προβλήματα αυτά αφορούν, αφενός μεν, τον προσδιορισμό των σχέσεων που είναι σκόπιμο να αποτελέσουν αντικείμενο αυτής της ενιαίας ρυθμίσεως ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, αφετέρου δε, τα συνδυαστικά στοιχεία που θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν, εφόσον τυχόν επιλεγεί η λύση αυτή.
- 37 Τέλος, στο πλαίσιο της Πράσινης Βίβλου, αναφέρεται το ενδεχόμενο υπαγωγής των σχετικών ζητημάτων στην αρχή της αυτονομίας της βουλήσεως, το ενδεχόμενο, δηλαδή, αναγνώρισεως στους ίδιους τους ενδιαφερόμενους της δυνατότητας επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου. Όπως επισημαίνεται, η λύση αυτή ανταποκρίνεται στα συμφέροντα του πολίτη και λαμβάνει υπ' όψη την ατομική ελευθερία στον τομέα της προσωπικής καταστάσεως. Συγχρόνως, όμως, αναγνωρίζεται η ανάγκη, μία ανάλογη επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου να μην θίγει τρίτους ή τη δημόσια τάξη του κάθε Κράτους μέλους, αλλά και η ανάγκη, η ευχέρεια αυτή να υπόκειται σε συγκεκριμένους κανόνες και, κυρίως, να οδηγεί στην εφαρμογή ενός δικαίου με το οποίο ο πολίτης έχει στενούς δεσμούς.
- 38 Η συζήτηση που έχουν προκαλέσει τα ανωτέρω θέματα και, κυρίως, η μέθοδος της αναγνώρισεως και η εφαρμογή της αρχής της αυτονομίας της βουλήσεως και προκειμένου για τα ζητήματα της προσωπικής καταστάσεως και του οικογενειακού διεθνούς δικαίου, είναι ευρύτατη και δεν μπορεί να αναπαραχθεί επί του προκειμένου²⁸. Μόνον ορισμέ-

28. Βλ. αναλυτικότερα ανωτέρω υπό [1].

νες σύντομες παρατηρήσεις είναι δυνατές στο σημείο αυτό, αρκούν, όμως, για να αντιληφθεί κανείς την σοβαρότητα των προβλημάτων που τίθενται εν σχέσει προς τις συγκεκριμένες λύσεις.

Σχετικά με την μέθοδο της αναγνώρισεως θα πρέπει, κατά πρώτο λόγο, να διευκρινισθεί 39 ότι αντικείμενο αυτής είναι, ακριβέστερα, η αναγνώριση σε ένα Κράτος Α του κύρους (και όχι απλώς της πραγματικής υπάρξεως) μιας σχέσεως που έχει δημιουργηθεί σε ένα Κράτος Β και έχει αποτυπωθεί σε μία ληξιαρχική πράξη του Κράτους αυτού. Και τούτο, χωρίς το Κράτος Α να μπορεί να αμφισβητήσει το κύρος της σχέσεως αυτής, λόγω του ότι έχει δημιουργηθεί κατ' εφαρμογή ενός δικαίου άλλου από αυτό που είναι εφαρμοστέο δυνάμει του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου του Κράτους Α, του Κράτους της αναγνώρισεως δηλαδή.

Η βασική ένσταση που προβάλλεται κατά της μεθόδου αυτής είναι ότι διευκολύνει το 40 forum shopping ή μάλλον το status shopping και ότι ενθαρρύνει κάθε είδους απάτη περί τους κανόνες σχετικά με την κατάσταση αλλοδαπών, την ιθαγένεια ή και την κοινωνική ασφάλιση. Ο αντίλογος στην κριτική αυτή είναι ότι η μέθοδος της αναγνώρισεως δεν σημαίνει αυτόματη αναγνώριση μιας καταστάσεως, χωρίς, δηλαδή, να διεξάγεται κάποιος έλεγχος και, κυρίως, χωρίς να απαιτείται η συνδρομή ορισμένων προϋποθέσεων. Έτσι, εάν προκριθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο η υιοθέτηση της μεθόδου της αναγνώρισεως, θα πρέπει συγχρόνως να συζητηθεί το θέμα των προϋποθέσεων υπό τις οποίες θα είναι δυνατή η αναγνώριση των αποτελεσμάτων των ληξιαρχικών εγγράφων. Και από την άλλη πλευρά, η χρήση ανακριβών ή πλαστών εγγράφων είναι ένα πρόβλημα ανεξάρτητο από την μέθοδο της αναγνώρισεως και, ακριβέστερα, ένα πρόβλημα που υφίσταται ακόμη κι αν δεν γίνεται χρήση της μεθόδου της αναγνώρισεως αλλά της μεθόδου των κανόνων συγκρούσεως.

Προκειμένου, εξάλλου, για την αρχή της αυτονομίας της βουλήσεως, είναι γεγονός ότι 41 παραδοσιακά αποτελεί λύση που εφαρμόζεται προκειμένου για τις ενοχικές συμβάσεις. Τελευταία, ωστόσο, παρατηρείται επέκταση του πεδίου εφαρμογής της και υιοθέτηση αυτής και όσον αφορά την ρύθμιση των ζητημάτων του οικογενειακού διεθνούς και του κληρονομικού διεθνούς δικαίου. Και τούτο τόσο στο πεδίο των εθνικών δικαίων όσο και στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής εννόμου τάξεως. Η εξέλιξη αυτή είναι απόρροια ανάλογων εξελίξεων στο πεδίο του ουσιαστικού δικαίου. Προκειμένου ειδικώς για την έννομη τάξη της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, θα πρέπει να γίνουν οι εξής δύο παρατηρήσεις: πρώτον, ότι η λύση αυτή προκρίνεται σε μία σειρά κειμένων για θέματα του οικογενειακού διεθνούς δικαίου (όπως οι προτάσεις Κανονισμών για την ρύθμιση των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων ή των προσώπων που έχουν συνάψει σύμφωνα συμβιώσεως²⁹, ο Κανονισμός 1259/2010 περί διαζυγίου³⁰, ο Κανονισμός 650/2012 για την κληρονομική διαδοχή³¹, καθώς και το πρωτόκολλο της Χάγης της 23ης Νοεμβρίου 2007 στο οποίο πα-

29. Για τα θέματα των περιουσιακών σχέσεων βλ. ανωτέρω υπό [6] και [4B].

30. Για το ζήτημα του διαζυγίου βλ. ανωτέρω υπό [10].

31. Για τον Κανονισμό αυτό βλ. Χ. Παμπούκη (επιμ.), Κληρονομικό Διεθνές Δίκαιο, 2016, (όπου και περαιτέρω παραπομπές).

ISBN: 978-960-562-564-1

15735